

OPINNÄYTETYÖ

Kestävän kehityksen viestintästrategia Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastulle

Mirka Tuovinen

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

(240 op)

Arvioitavaksi jättämisaika

5/2022

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma

Tekijä: Mirka Tuovinen

Opinnäytetyön nimi: Kestävän kehityksen viestintästrategia Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastulle

Sivumäärä: 52 ja 1 liitesivu

Työn ohjaaja: Minna Hautio

Työn tilaaja: Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia kulttuurialan toimijoiden kestävän kehityksen viestinnän käytäntöjä ja toimintatapoja ja löytää sopiva malli Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastun kestävästä toiminnasta viestimiseen. Lastu on monipuolinen lastenkulttuurin, taidekasvatuksen, ympäristökasvatuksen sekä taiteen ja kulttuurin toimijaorganisaatio, jonka toiminta on pohjautunut kestäväan kehitykseen jo lähes kolmekymmentä vuotta. Kehitystyön tarkoituksena oli tehdä Lastun kestävä arki ajankohtaisesti näkyväksi myös kaikessa organisaation viestinnässä.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsiteltiin kestävän kehityksen, ympäristökasvatuksen, viestinnän ja viestinnän strategian määritelmiä kirjallisuuden pohjalta. Aineisto opinnäytetyöhön kerättiin monimenetelmäisesti hyödyntäen dokumenttianalyysia, benchmarkinghaastatteluja sekä yhteisöllistä kehittämistä. Dokumenttianalyysin keinoin kerättiin tietoa muun muassa kestävän kehityksen viestinnässä käytetystä sanastosta, kohderyhmistä ja kanavista seitsemältä lastenkulttuurin, ympäristökasvatuksen, taiteen tai yhteisöllisyyden parissa työskentelevältä toimijalta, joista kahta benchmarkattiin tarkemmin myös haastatellen. Kehitystyötä syvennettiin ja jalkautettiin Lastun työyhteisön keskuuteen kaksiosaisella strategia- ja viestintästrategiatyöpajalla.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi kestävän viestinnän strategia Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastulle sekä kestävän arjen toiminnoista kertova internetsivuosio, joiden tarkoitus on Lastun oman kestävän viestinnän tehostamisen lisäksi toimia kannusteena myös muille toimijoille kehittää kestävää toimintaansa sekä kestävästä toiminnasta viestintää.

Asiasanat: kestävä kehitys, ympäristökasvatus, viestintä, viestintästrategia

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management 240 ECTS

Author: Mirka Tuovinen

Title: Communication Strategy of Sustainable Development for Architectural and Environmental Culture School Lastu

Number of Pages: 52 and 1 attachment page

Supervisor: Minna Hautio

Commissioned by: Architectural and Environmental Culture School Lastu

The purpose of this thesis was to create a communication strategy focusing on sustainable development for Architectural and Environmental Culture School Lastu. Almost thirty years Lastu has been using sustainable methods among children's culture, art education and environmental education. Now it is time to make Lastu's sustainability visible. The theoretical section explores literature dealing with sustainable development, environmental education and communication. The methods used in the study were documentary analysis, benchmarking interviews and community development. The aim was to gather information about the sustainable development communication practices, channels and target groups of cultural organizations working with children's culture, environmental education, arts and communality. The data was gathered through documentary analysis of seven cultural organizations, two semi-structured interviews and two communal development workshops. The data was analyzed using qualitative content analysis. The result of the thesis was the communication strategy of sustainable development and sustainable development web page in Lastu's website.

Keywords: sustainable development, environmental education, communication strategy

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	5
2	LASTU KESTÄVÄNÄ TOIMIJANA.....	7
3	KESTÄVÄ KEHITYS JA KASVATUS	11
	3.1 Kestävä kehitys	12
	3.2 Ympäristökasvatus.....	14
4	VIESTINTÄÄ KESTÄVÄSTÄ TOIMINNASTA KESTÄVÄSTI	17
	4.1 Viestintä.....	17
	4.2 Viestintästrategia	21
5	MENETELMÄT	23
	5.1 Aineistonhankintamenetelmät	24
	5.2 Aineiston analysointimenetelmät.....	28
6	ANALYSOINTI.....	30
	6.1 Dokumenttianalyysi	30
	6.2 Benchmarkinghaastattelut.....	34
	6.3 Yhteisöllinen kehittäminen	37
7	TUOTOKSET	44
8	POHDINTA.....	47
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	53

1 JOHDANTO

Kestävän kehityksen huomioiminen ihmisen toiminnan kaikilla eri osa-alueilla on olennaista, jos edellytykset elämään maapallollamme halutaan turvata. Ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys kulkevat käsi kädessä, ja niihin kaikkiin voidaan valinnoilla ja teoilla vaikuttaa. Valtioneuvoston kanslian alaisuudessa työskentelevä kestävän kehityksen toimikunta on yhteiskuntasitoumuksessa määritellyt, mitä kestävä kehitys tarkoittaa käytännön toimien näkökulmasta. Jotta saavutetaan toimikunnan vision mukainen luonnon kantokyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi, tarvitaan määrätietoisia toimia. (Suomen kestävän kehityksen toimikunta 2016, 3–6.)

Kestävän kehityksen teemat ovat nyt vahvasti esillä myös taiteen ja kulttuurin kentällä, ja esimerkiksi Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto on juuri julkaissut kestävän kehityksen oppaan (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2022a). Vastuullisen toiminnan lisäksi myös siitä viestiminen on tärkeää tiedon lisäämiseksi ja asenteiden muuttamiseksi, jotta kestävä toiminta leviäisi normaaliksi toimintatavaksi kaikilla aloilla ja eri toimintaympäristöissä.

Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu on yhdistyksen ylläpitämä toimintakeskus, joka järjestää arkkitehtuurin taiteen perusopetusta sekä lastenkulttuuri- ja rakennuskulttuurikeskustoimintaa. Näiden lisäksi Lastu toteuttaa monenlaisia hankkeita kaikenikäisille liittyen taiteeseen ja kulttuuriin, luontoon, ympäristöön ja yhteisöllisyyteen. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022a.) Olen työskennellyt Lastussa syksystä 2017 saakka sekä taidekasvattajana että viimeisinä vuosina yhä enemmän myös toiminnan suunnittelun, talouden ja viestinnän parissa.

Lastun kestävä taide- ja ympäristökasvatus toteuttaa yhteiskuntasitoumuksen tavoitteita aktiivisen kansalaisuuden, tulevaisuusajattelun ja ekososiaalisen sivistyksen edistämiseksi. Ekologisesti kestävä arki on ollut Lastun toiminnan kulmakivi jo sen perustamisesta, vuodesta 1993 lähtien. Toiminta on alkanut Nerkoon vanhan kansakoulun siirtämisestä ja restauroinnista Vanhapiha-maatalan pihapiiriin, jossa kaikki rakennukset on kunnostettu kulttuurikeskuksen käyttöön. Vanhan vaaliminen, kunnostaminen, kierrättäminen, kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen sekä luonnonvarojen säästeliäs käyttäminen, sekä kaiken tämän tietotaidon eteenpäin vieminen ovat Lastussa itsestäänselvyyksiä, mutta se ei vielä näy viestinnässä, kuten internetsivustolla, riittävän kattavasti. Onkin ajankohtaista paneutua viestintään ja tehdä näkyväksi Lastun pitkän linjan uraauurtava työ kestävien valintojen ja ekologisen taidekasvatustyön

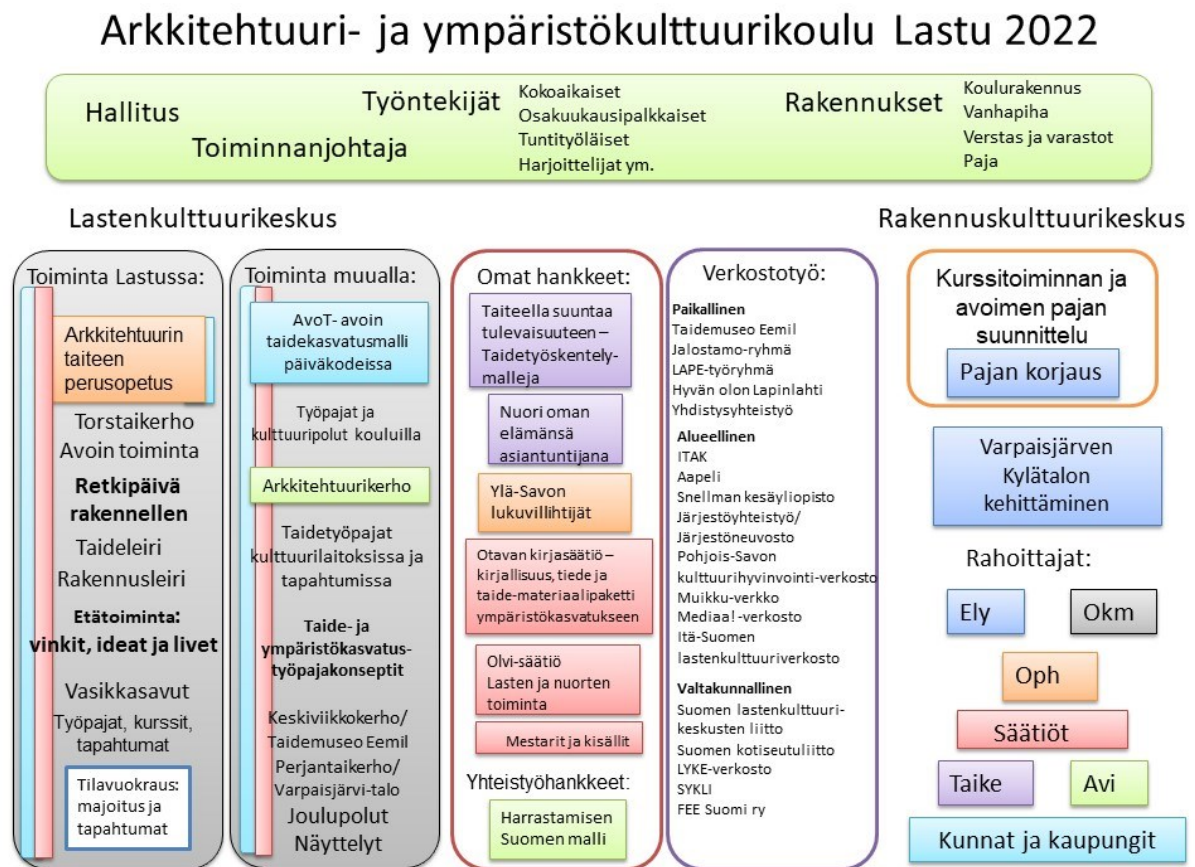
parissa. (Eskelinen 2021; Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022a.) Opinnäytetyö tähtää juuri tähän; viestinnän ajantasaistamiseen ja Lastun kestävän arjen esiin tuomiseen. Sen tutkimuskysymys on: Miten kestävästä toiminnasta ja kestävä arjen käytännöistä viestitään onnistuneesti?

Opinnäytetyössä tutkin organisaatioita, jotka työskentelevät lastenkulttuurin, ympäristökasvatuksen, taiteen ja yhteisöllisyyden parissa. Tutkimusaineistoni koostuu dokumenttianalyysin keinoin, benchmarkinghaastattelun sekä yhteisöllisissä työpajoissa syntyneestä aineistosta. Tutkin kestävästä arjesta viestimisen toimintatapoja, tavoitteena on löytää toimivia käytäntöjä ja kehittää Lastuun sopiva malli viestimiseen. Opinnäytetyön tuloksena syntyy Lastun kestävä kehityksen viestintästrategia sekä internetsivuosio Lastun kestävästä arjesta. Viestintästrategian toimivuutta testataan ja yhteiskehitetään työyhteisössä vuoropuhelussa hallituksen strategiatyöskentelyn kanssa, jolloin se jalkautuu hyödyttämään kaikkia työntekijöitä. Viestintä- ja markkinointihyödyn lisäksi nettisivun tietoa voivat myös muut toimijat hyödyntää omassa arjessa kestävyystyöskentelyssään.

Okka-säätiön ylläpitämä järjestelmä, oppilaitosten kestävä kehityksen sertifiointi, tarjoaa koulutusta, neuvontaa, materiaaleja ja arviointityökaluja erilaisten oppilaitosten kestävä kehityksen työhön. Säätiön kouluttamat auditoijat mahdollistavat myös ulkoisen arvioinnin ja sertifiointin hakemisen. (Okka-säätiö 2022a.) Lastu on ollut viiden muun lastenkulttuurikeskuksen kanssa mukana kestävä tulevaisuuden indikaattorien kehittämistyössä lastenkulttuurikeskustoimintaan (Okka-säätiö 2022b), ja aloittanut sertifiointin hakuprosessin koko toiminnalleen. Kestävä toiminnan kartoittaminen ja viestinnän suunnittelu edesauttaa myös tämän pidemmän tähtäimen tavoitteen saavuttamisessa.

2 LASTU KESTÄVÄNÄ TOIMIJANA

Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastun toiminta on monialaista ja -taiteista. Arkkitehtuurin taiteen perusopetus, leiritoiminta ja rakennuskulttuurikeskuksen toiminta keskittyvät pääasiassa Lastun pihapiiriin Lapinlahdelle, mutta muu toiminta jalkautuu koko Pohjois-Savon alueelle ja toisinaan myös muualle Suomeen. Infograafi (kuvio 1) kuvaa toimintaympäristöä, toimintoja ja rahoittajia. Henkilöstön määrä vaihtelee hankkeiden ja projektien mukaan. Toiminnanjohtaja lisäksi Lastussa on vuoden 2022 aikana työskennellyt 1–2 kokoaikaista työntekijää ja lisäksi laaja joukko osa-aikaisia työntekijöitä puolikuukausipalkkaisista yksittäisiä tunteja tekeviin. Lastenkulttuuritoiminnan pääasiallinen rahoittaja on Opetus- ja kulttuuriministeriö (2022), jonka strategiaan ja rahoitusperusteisiin myös kestävän kehityksen kaikki osa-alueet on vahvasti kirjattu. ELY-keskuksen rahoittaman Varpaisjärven kylätalon kehittämishankkeen yksi keskeisistä teemoista on kestävän kehityksen edistäminen ja kansalaisten tiedonsaannin lisääminen.

Kuvio 1: Lastun toimintaa, hankkeita ja rahoittajia kuvaava infograafi. Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022.

Lastun visiona on toimia taiteen ja kulttuurin, merkityksellisen elämän, yhteisöllisyyden, kestävän arjen ja ekososiaalisen sivistyksen edistäjänä (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022b). Käytännössä tämä tapahtuu oman taide-, kulttuuri- ja ympäristökasvatustoiminnan lisäksi erilaisissa yhteistyöhankkeissa ja -projekteissa. Lastu on mukana maakunnallisessa järjestöneuvostossa taide-, kulttuuri- ja luovien alojen järjestöjen edustajana, järjestöneuvoston Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmässä mukana maakunnallisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman työstämisessä sekä Pohjois-Savon kulttuurihyvinvointiverkostossa. Kestävän kehityksen, maaseudun kulttuuritoiminnan ja osallisuuden näkökulmat ovat keskeisiä. Lastun yhteistyöverkoston kuuluu lastenkulttuuritoimijoiden lisäksi vahvasti myös muun muassa Kotiseutuliitto sekä ympäristökasvatustoimijoita, kuten Suomen ympäristöopisto SYKLI, Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry, LYKE (Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liitto ry) sekä Pohjois-Savon ympäristökasvatusverkosto Muikku, jonka perustajajäseniin myös Lastu lukeutuu. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022a.)

Lastenkulttuurikeskus Lastun lastenkulttuuritoiminta jalkautuu moninaisesti toimintaympäristöihin: kouluihin, kulttuurilaitoksiin, toreille ja tapahtumiin. Ekologisia käytäntöjä ei unohdeta matkoillakaan: toiminnassa syntyvä jäte hoidetaan sille kuuluvaan kierrätykseen ja kaikki edelleen hyödynnettävä (mukaan lukien kartonkisirppu ja langanpätkät) lajitellaan ja tuodaan takaisin Lastuun jatkokäyttöä varten. Näin toimien Lastu toteuttaa ympäristökasvatusta myös perheille, varhaiskasvattajille ja opettajille, joiden arjessa sekajäteastia ehkä täyttyy tarpeettoman usein.

Nyhjää tyhjistä -kädentaitovinkit tehtäväkortteina nettisivuilla julkaistuna saivat alkunsa koronarajoitusten alkaessa keväällä 2020, kun haluttiin tarjota perheille kotiin ideoita kädentaitoja taidetyöskentelyyn ilman erikoismateriaaleja ja -välineitä. Mm. pakkauskartongit, mainoslehtiset ja luonnosta löytyvät materiaalit ovat kaikkien saatavilla rajoituksista ja taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Lastu langoilla -etätoiminta Teams-yhteydellä sekä Arkiympäristön aarteet -videosarja tarjosivat myös matalan kynnyksen toimintaa perheille silloin, kun avointa taidetoimintaa ei voitu järjestää kulttuurilaitoksissa rajoitusten takia. (Mt.)

Saavutettavuus, ekologisuus ja silmien avaaminen arjen pienille asioille ovat Lastun toiminnan ydintä. Taide-, ympäristökasvatus- ja kulttuuritoimintaa pyritään viemään sinne, missä sitä on vähiten tarjolla, esimerkiksi kotona varhaiskasvatuksen ulkopuolella oleville lapsille, pienille kyläkouluille ja syrjäytymisuhan alla oleville nuorille. Etä- ja hybriditoiminnan kehittäminen

vahvistavat toiminnan saavutettavuutta paitsi poikkeusolosuhteissa, myös maantieteellisesti maaseutu- ja haja-asutusalueilla, joilla kulkuyhteydet yleensä ovat haastavat. (Mt.)

Vuodesta 2003 lähtien Lastu on toiminut lastenkulttuurikeskusten verkostossa. Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto jäsenkeskuksineen edistää lasten ja nuorten oikeutta taiteeseen ja kulttuuriin valtakunnallisesti, ja toimii sen puolesta, että Suomessa kaikille lapsille ja nuorille olisi tarjolla laadukasta taide- ja kulttuuritoimintaa (Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2022b). Lastun ympäristökasvattaja on mukana myös liiton kestävän kehityksen työryhmässä.

Rakennuskulttuurikeskus Lastun toiminta perustuu rakennuskulttuurin ja rakennusperinnön vaalimiseen järjestämällä erilaisia kursseja ja koulutuksia sekä tarjoamalla korjausrakentamiseen liittyviä asiantuntijapalveluita. Lastun päärakennuksessa on myös esillä pieni näyttely korjausrakentamisesta ja restauroinnista. Rakennuskulttuurikeskuksen ajankohtaista toimintaa on Lastun pihapiiriin aiemmin siirretyn sepän pajan restauroinnin loppuun saattaminen. Verstaan avointa toimintaa sekä kurssitoimintaa kehitetään vastaamaan asiakaskunnan tarpeita ja toiveita. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022a.)

Lastu on strategiassaan (kuvio 2) määritellyt tehtävikseen muun muassa moniulotteisen verkostotoimijuuden ja elävän maaseudun ylläpitämisen (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022b). Käytännössä tämä tarkoittaa osallistumista kehittämistyöhön laaja-alaisesti paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Kulttuuritoiminnan saatavuutta ja osallisuuden näkökulmia maaseutu- ja haja-asutusalueilla edistetään kunnan kulttuuri-, sosiaali- ja terveystoimen sekä yritysten, järjestöjen, yhteisöjen, seurakuntien ja taiteilijoiden kanssa. Valtakunnallisesti verkostotoimijuus tarkoittaa arjessa esimerkiksi verkkotapahtumiin, teemapäiviin ja -viikkoihin osallistumista ja niiden esiin nostamista. Paikallisen toiminnan lisäksi Lastu toteuttaa arkkitehtuuri-, ympäristö- ja taidekasvatuskoulutuksia ja -työpajoja koko Suomen alueella. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022a.)

Kestävä kehitys nousee Lastun strategiassa esille sekä arvoissa, visiossa että tehtävissä (kuvio 2). Lastun kestävän kehityksen suunnitelma painottaa kestävän kehityksen työtä kiinteänä osana opetusta ja toimintaa sekä teeman näkymistä myös yhteistyössä ulkopuolisten tahojen kanssa. Kestävän kehityksen suunnitelma käsittää sekä ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen että kulttuurisen kestävän kehityksen, ja sen mukaan kestävän kehityksen työn tulee olla pitkäjänteistä ja tähdätä jatkuvaan kestävän kehityksen toiminnan parantamiseen. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2014b.)

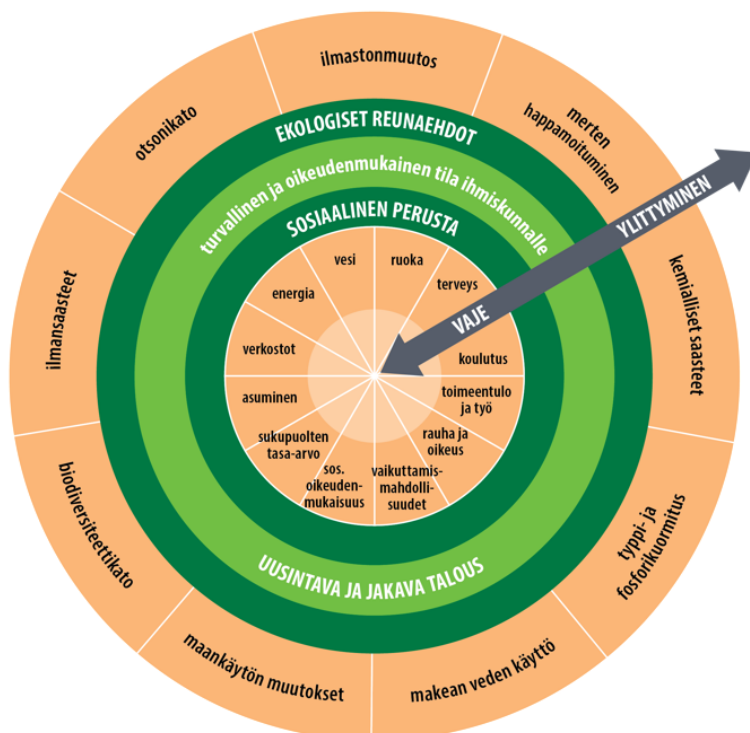

Kuvio 2: Lastun strategiakuva 2022.

3 KESTÄVÄ KEHITYS JA KASVATUS

Maapallon kantokyky ei kestä ihmisen nykyistä elämäntapaa. Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen, ilmastonmuutos, saastuminen ja luonnonvarojen loppuun kuluttaminen ovat kiihtyneet ja vaikuttavat jo elinolosuhteisiin, mm. ruoantuotantoon ja hyvinvointiin maapallollamme (Dufva 2020, 14–17). Ekologiset riskirajat on jo monilta osin ylitetty, ja määrätietoiset toimet kohti muutosta ovat välttämättömiä (Suomen kestävän kehityksen toimikunta 2016, 1).

Kestävän kehityksen ajatus pitää sisällään ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen ulottuvuuden. Ekologisella kestävyydellä tarkoitetaan ekosysteemien toimivuuden ja biologisen monimuotoisuuden säilymistä ja taloudellisella kestävyydellä hyvinvointiin ja tasapainoon perustuvaa talouspolitiikkaa, joka takaa yhteiskunnan perustoiminnot. Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys turvaavat hyvinvoinnin edellytyksiä sukupolvelta toiselle. (Ympäristöministeriö 2022.) Taloustieteilijä Kate Raworthin kehittämä kestävyysdonitsi-malli (kuvio 3) kuvaa näiden ulottuvuuksien keskinäisriippuvuutta (Valtioneuvoston kanslia 2022c). Kaikkeen kuluttamiseen kiertyvät keskeisesti hyvinvoinnin, työllisyyden ja ekologisuuden näkökulmat, joten ympäristökysymyksiä pitäisikin pystyä tarkastelemaan kokonaisuuksina kaikki syy-seuraussuhteet huomioiden. Sosiaalinen perusta (kuvion keskellä) on edellytys hyvinvoinnille, ja kestävä talous yksi sen mahdollistajista. Aineellinen kehitys ei kuitenkaan voi loputtomiin ylittää ekologisia reunaehdoja.

Kuvio 3: Alkuperäinen kuva: Kate Raworth, Doughnut Economics. Suomenos ja muokkaus: Valtioneuvoston kanslia 2022.

Taiteen ja kulttuurin tarjoamat mahdollisuudet näiden moninaisten haasteiden ymmärtämiseksi, käsittelemiseksi ja työstämiseksi on tunnistettu, ja kulttuurikentän toimintaedellytysten turvaaminen nähdään osana kestävän kehityksen vahvistamista. Taiteen ja kulttuurin avulla tehdään vaikeita asioita näkyväksi, laajennetaan ymmärrystä ja pystytään käsittelemään yhteiskunnan toimintatapoihin ja arvoihin liittyviä kysymyksiä. Taidetyöskentelyn avulla voidaan synnyttää uusia tulkintoja ja kehittää vaihtoehtoisia tulevaisuuksia ja toimintamalleja. (Agenda 2030 tiekartta 2022, 11.)

3.1 Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö on määritellyt kestävän kehityksen maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaksi jatkuvaksi ja ohjatuksi yhteiskunnalliseksi muutokseksi, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Olen-naista on sopeuttaa taloudellinen ja aineellinen toiminta luonnon kestävyys. Suomessa kestävän kehityksen työtä koordinoi kestävän kehityksen toimikunta valtioneuvoston kanslian alaisuudessa. (Ympäristöministeriö 2022.) YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma, Agenda2030, ohjaa kestävän kehityksen työtä globaalisti. 17 tavoitetta sisältävän ohjelman tuloksesta vastaavat maiden hallitukset, jotka ovat sitoutuneet laatimaan maakohtaiset suunnitelmat ja raportoimaan edistymisestä YK:lle. (Valtioneuvoston kanslia 2022a.)

Kuvio 4: Agenda 2030, Kestävän kehityksen 17 tavoitetta. Valtioneuvoston kanslia 2022.

Merkittävää toimintaohjelmassa on, että sen tavoitteet koskettavat kaikkia maailman maita, ja että kaikkia kestävyuden osa-alueita; ympäristöllistä, sosiaalista ja taloudellista, tarkastellaan samanaikaisesti niiden keskinäisriippuvuudet huomioiden (mt.).

Suomen kestävä kehityksen toimikunnan helmikuussa 2022 hyväksymä Agenda2030-tiekartta on suunnitelma siitä, millaisin toimin Suomessa edetään kohti globaaleja Agenda2030-tavoitteita. Tiekarttaan on linjattu kuusi aihealuetta, jotka vaativat muutoksia. Muutosalueet ovat ”Hyvinvointia edistävä talous ja työ sekä kestävä kulutus”, ”Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat”, ”Hyvinvointi, terveys ja yhteiskunnallinen osallisuus”, ”Kestävä energiajärjestelmä”, ”Hyvinvointia edistävä ruokajärjestelmä” ja ”Monimuotoisuutta ja hiilineutraaliutta vahvistava metsien, vesien ja maan käyttö”. (Valtioneuvoston kanslia 2022b.)

”Sivistys, osaaminen ja kestävät elämäntavat” – aihealueen tavoitteet liittyvät vahvasti Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastun toimintaan. Harrastus- ja järjestötoiminta sekä kulttuuriperinnön vaaliminen nähdään kestävä kehitystä tukevan ymmärryksen ja osaamisen vahvistajina. Koska lähes kaikki tavoiteaihealueet edellyttävät yhteiskunnallisen ajattelutavan muutosta (Agenda2030 tiekartta 2022, 10), ovat lasten ja nuorten kanssa toimivat tahot merkittävässä roolissa kasvattamassa uusia sukupolvia kestäväan ajatteluun ja toimintaan.

Lastun fyysisessä toimintaympäristössä on ekologinen kestävä kehitys otettu huomioon monin tavoin. Rakennukset on korjattu ja kunnostettu perinteisin menetelmin ja mahdollisten kemikaalien ympäristövaikutukset minimoidaan (esimerkiksi maalausvälineiden puhdistus oikein). Kestävät käytännöt ovat arkipäivää: uutta ostetaan vain tarpeeseen ja kaikki kierrätettävä kierrätetään Lastussa uusiokäyttöön tai asianmukaisesti kierrätyspisteisiin (lasi, muovi, metalli, kartonki, paperi, ongelmajäte). Pesuaineet ovat kotimaisia ja ekologisia. Ruokatarjoiluissa suositetaan kotimaista, lähellä tuotettua ja luomua, ja kertakäyttöastioiden sijaan käytetään oikeita astioita. Myös vieraileville retkiryhmille tarjotaan ohjeistusta ekologisiin eväsvalintoihin. Kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntämistä kädentaitotyöskentelyssä Lastu pyrkii edistämään tulevaisuudessa laajemminkin tarjoten Lastu-kaupasta materiaaleja ja materiaalipaketteja sekä ohjeita erilaisiin kädentaitotöihin esimerkiksi varhaiskasvatukseen, kouluihin ja harrastustoimintaan.

3.2 Ympäristökasvatus

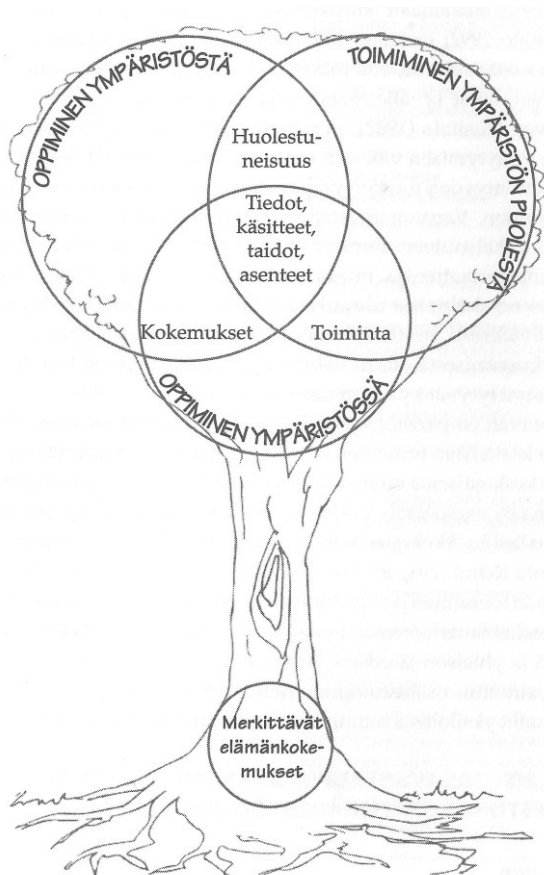
Ympäristökasvatus-käsite vakiintui Suomeen 1980-luvulla, jolloin alan tutkimus keskittyi ympäristövastuulliseen käyttäytymiseen. 1990-luvulla alettiin käyttää myös kestävän kehityksen käsitettä, joka toi sisällöllisen lisän ympäristökasvatukseen korostaen ihmisten keskinäistä tasa-arvoisuutta. Ympäristökasvatus- ja kestävän kehityksen kasvatus -termien lisäksi käytetään myös kestävyyskasvatus- tai ympäristö- ja kestävyyskasvatuskäsitteitä, jotka kaikki voidaan mieltää lähes synonyymeiksi tai erillisiksi suuntauksiksi käyttäjästä riippuen. (Cantell, Aarnio-Linnanvuori & Tani 2020, 12.)

Ympäristö- ja kestävyyskasvatuksen sysäsi liikkeelle huoli ympäristön tilasta Amerikassa jo 60-luvulla, jolloin alettiin vaatia yhteiskunnallisten kysymysten käsittelyä luonnontieteellisen ympäristötiedon opettamisen rinnalle. Ympäristökasvatuksen sisältöjä linjattiin YK:n ensimmäisessä ympäristökokouksessa Tukholmassa 1972 sekä etenkin Unescon ja YK:n ympäristöjärjestö UNEP:n ympäristökasvatuskonferenssissa Tbilisissä 1977, jossa laaditussa julistuksessa tiedostettiin jo aiheen monitahoisuus ja tarve tieteidenväliselle tutkimukselle. (Mt., 10–13.) Ympäristökasvatuksen sisällöistä on käyty vuosikymmenten varrella keskustelua paitsi kestävän kehityksen eri osa-alueiden määrittelyn ja huomioimisen, myös itse ympäristökäsitteen johdosta. Ympäristö saatetaan käsittää yksistään ekologiseksi ympäristöksi eli luonnoksi, vaikka ympäristökasvatus on laajentunut käsittämään myös muita näkökulmia kuten lähiympäristön, rakennetun ympäristön ja globaalin ympäristön sekä nykyään myös sosiaalisen ympäristön ja jopa virtuaaliset ympäristöt. (Mt., 32–33.)

Lastun taide-, arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikasvatuksessa näkökulma on aina laaja. Ympäristökulttuurikäsite arkkitehtuurikäsitteen rinnalla Lastun nimessä tarkoittaa, että opetuksessa käsiteltävä kenttä laajenee rakennusten lisäksi muun muassa esineisiin, taiteeseen ja ihmisen toimintaan ympäristössä. Ympäristökasvatuksessa käsitellään luontoympäristön ohella kulttuurista, sosiaalista, taloudellista, esteettistä ja eettistä ympäristöä. Arkkitehtuurikasvatus on osa ympäristökasvatusta. Toisaalta ympäristö koostuu ihmisen kokemista erilaisista tasoista, joita ovat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen sekä kokemuksellinen, toiminnallinen ja kulttuurinen taso. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2014a.) Näkemys on lähellä kuvataidekasvatuksen professori Timo Jokelan (2016) Lapin yliopiston opettajakunnan parissa kehittämää projektiopiskelumallia, jossa opiskeltava aines sidotaan yhteiskunnallisiin ilmiöihin ja opilaiden arkeen. Keskeisiä YTY (yhteisö, taide, ympäristö) -mallin käsitteitä ovat osallisuus,

paikkasidonnaisuus ja ilmiöpohjaisuus. Tavoitteena on, että yhteisöllinen taidetoiminta synnyttää ympäristöherkkyyden ja -tietoisuuden lisäksi myös toimintaherkkyuden. (Jokela 2016, 69–79.)

Ympäristökasvatuksen keskiössä on aina toimijuuden vahvistaminen ja ympäristökansalaiseksi kasvaminen. (Cantell ym., 117–126.) Yksi tunnetuimmista ympäristökasvatuksen malleista on puumalli (kuva 1), jonka Joy A. Palmer esittelee kirjassaan *Environmental Education in the 21st Century* (Palmer 1998). Myös Lastun ympäristökasvatussuunnitelma perustuu tälle näkemykselle, että ympäristökasvatuksessa opitaan ympäristössä toimimalla, ympäristön tilasta huolestumalla ja huolehtimalla sekä konkreettisoin toimin sen puolesta toimimalla. Puun juurina toimivat henkilökohtaiset ympäristökokemukset ja elämykset. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2014a; Cantell ym. 2020, 117.)

Kuva 1: Palmerin puumalli 1998 (käännös Cantell, Kettusen (2002) pohjalta).

Ekososiaalisen sivistyksen edistäminen on yksi Lastun vision osa-alueista (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022), ja liittyy vahvasti ympäristökasvatukseen. Ekososiaalinen sivistys tarkoittaa kokonaisvaltaista ymmärrystä maapallomme eriarvoisuuteen ja ekologisiin ongelmiin johtaneista syistä ja niihin vaikuttamista omassa toiminnassa. On keskeistä ymmärtää, että kun perustarpeet on tyydytetty, ei materia enää lisää onnellisuutta, vaan hyvä elämä liittyy muun muassa merkityksellisyyden kokemukseen ja ihmisten väliseen yhteisyyteen. Jotta pystyisimme jakamaan aineellista turvaa tasapuolisesti kaikille maailmassa nyt ja tulevaisuudessa, tulisi vastuullisen toiminnan olla tasapainossa elämästä nauttimisen vapauden kanssa. (Salonen 2012.) Myös Veli-Matti Värri (2018) tuo kirjassaan Kasvatus ekokriisin aikakaudella esille syvän huolen siitä, miten nykyinen globaaliin ekokriisiin johtanut elämänmuotomme, edistyksen tavoittelu ja jatkuva ylikulutus, ohjaa nykyisin myös kasvatusta. Kasvatusajattelun tulisi uudistua ja kasvattajien etsiä keinoja luoda kestävämpiä, elämyksellisiä vaihtoehtoja koulutukseen perustuvalla elämäntavalla. Olisi olennaista tulla tietoiseksi koko maailmankuvamme ekologisista ristiriidoista, jotta pelkän korjaamisen sijaan myös pysyvästi kestävä luontosuhde mahdollistuisi. (Mt.)

Lastun työntekijöistä neljällä on ympäristökasvattajan erikoisammattitutkinto (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2022a). Ympäristökasvattajan tehtävä on kestävä elämäntavan edistäminen lisäämällä ympäristöherkkyyttä, ympäristötuntemusta ja ympäristömyönteisyyttä. Tieto, taito ja motivaatio ovat keskeisiä ympäristötietoisuuden elementtejä ja ympäristövastuullisen toiminnan kulmakiviä. (Sarkkinen 2017.) Lastun kestävä kehityksen suunnitelmassa määritellään kestävä kehityksen kasvatus -käsitteen kattavan ekologisen kestävyuden lisäksi myös taloudellisen, kulttuurisen ja sosiaalisen kestävyuden, ja näiden periaatteiden tulee olla henkilökunnan sisäistämiä. Ympäristötietoisuuden lisäksi kestävä kehityksen arvojen tulee näkyä Lastun toiminnassa kaikilla osa-alueilla suunnittelusta arjen toteutuksiin. Kaikkien toimintatapojen ja valintojen vaikutus ihmisiin ja ympäristöön tulee tiedostaa ja tunnistaa mahdollisuus oppia ja opettaa ympäristöä säästäviä ja suojelevia elämäntapoja. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2014b.) Palmerin puumallin (kuva 1) mukainen, ympäristöstä ja ympäristössä oppimisen sekä ympäristön puolesta toimimisen periaate ohjaa vahvasti toimintaa, kuten tämä ote Lastun ympäristökasvatussuunnitelmasta kertoo:

Lastulla on tärkeä tehtävä kestävä kehityksen edistämisessä sekä toimintaan osallistuvien ympäristökäsityksen muodostumisessa. Tekemällä, kokemalla ja kokeilemalla kasvetaan ja kasvatetaan luontevasti kestävä kehityksen mukaiseen ympäristösuhteeseen. (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu 2014b.)

4 VIESTINTÄÄ KESTÄVÄSTÄ TOIMINNASTA KESTÄVÄSTI

Organisoitu toiminta on edellyttänyt viestintää aina. Ratsujen ja purjelaivojen toimittamista viesteistä on edetty monien vaiheiden kautta nykyviestintään, johon kohdistuu myös uudenlaisia odotuksia ja vaatimuksia. 2020-luvulla viestintä tekee näkyväksi organisaation toimintaa, samalla kun vahvistaa yhteisöllisyyttä ja toimintakulttuuria, auttaa strategiatyössä ja luotaa heikkoja signaaleja. (Juholin 2022, 39–40.)

Viestintä perustuu yhteisiin arvoihin ja organisaatiota koskettaviin sitoumuksiin. Lait, säädökset, suositukset ja eettiset ohjeet määrittävät viestinnän rajoja ja velvoitteita, kuten sananvapautta sekä digitaalisten palveluiden saavutettavuutta (mt., 47–48). Etiikka ja vastuullisuus ovat myös keskeisiä kysymyksiä viestintää suunniteltaessa. Digimurroksen myötä työyhteisöjen laajempi osallistuminen sosiaalisen median viestintään on tuonut esille myös tarpeen keskustella sananvapauden, vastuun ja lojaliteettivelvoitteen toteutumisesta käytännössä. (Mt., 92.)

Hyvin toimiva viestintä edellyttää strategista ja suunnitelmallista johtamista, ja tärkeä työkalu siihen on viestintästrategia. Viestintästrategia pohjautuu koko organisaation strategiaan tavoitteisiin, joista johdetaan viestinnän tavoitteita. On tärkeää tunnistaa, mitä tavoitellaan ja miten toimitaan. Viestinnän strategia ohjaa, miten organisaation koko toiminnan tärkeimpiä tavoitteita edistetään suunnitelmallisesti viestinnän keinoin. (Marjamäki & Vuorio 2021, 28, 49–53.)

Viestintää koskeva kirjallisuus keskittyy usein yritysmaailman markkinointiviestinnän, markkinoinnin ja myynnin teemoihin, jotka monilta osin ovat kaukana yleishyödyllisen ja voittoa tavoittelemattoman yhdistyksen arjesta. Viestinnän ja markkinoinnin maailma on myös viimeisten vuosien aikana kokenut valtavan murroksen digitalisaation myötä. Olenkin pyrkinyt hakemaan tietoa teoksista, jotka parhaiten sekä huomioivat myös muut kuin yritystoimijat, että ovat mahdollisimman tuoreita, jolloin näkemys viestinnän kanavista, vastavuoroisuudesta ja vastuullisuudesta on ajan tasalla.

4.1 Viestintä

Onnistunut viestintä perustuu suunnitelmallisuuteen ja nivoutuu organisaation toimintaan kaikilla osa-alueilla ja kaikissa työskentelyn vaiheissa. Viestinnän näkökulman huomioiminen jo

toimintaa suunnitellessa on keskeistä, samoin kuin viestintävastuun kuulumisen jokaiselle työntekijälle osana omaa työtään. Kaikki organisaation asiat ovat myös viestinnän asioita. Hyvin johdettu viestintä palvelee organisaation sisäisesti, sidosryhmien kanssa ja ulkoisesti. Pienissä organisaatioissa ei useinkaan ole erillistä viestintätiimiä, jolloin suunnitelmallisuus ja viestintävastuiden jakaminen ovat erityisen tärkeässä roolissa. Asiakasymmärrys jokaisessa palvelupolun vaiheessa sekä viestinnän tavoitteiden sisäistäminen kuuluvat koko henkilökunnalle, sillä viestintää tapahtuu kaikkialla. (Marjamäki & Vuorio 2021, 28–29.)

Viestinnän tavoitteellisen johtamisen perusedellytyksiä ovat strategisuus ja vaikuttavuus. Tärkeitä näkökulmia ovat myös vastuullisuus sekä vuorovaikutus, jonka avulla sisäiset ja ulkoiset ryhmät saavat äänensä kuuluville ja pääsevät mukaan organisaation onnistumiseen. Osallistuva henkilökunta on sitoutuneempaa. Parhaimmillaan aktiivisuus lisää tietoa, poistaa epävarmuutta ja kasvattaa verkostoja sekä luottamusta sidosryhmien välillä. Digitaalisuuden arkipäiväistyminen on tehnyt vuorovaikutuksesta monin tavoin helpompaa, ja koronakriisi on yhä nopeuttanut tätä kehitystä. Vuorovaikutuksen rakentamiseen käytetään nykyisin muun muassa palvelumuotoilun keinoja, eli otetaan tärkeimpiä yhteistyöryhmiä mukaan kehitystyöhön (Marjamäki & Vuorio 2021, 104–114). Vuorovaikutukseen sisältyy myös haasteita ja riskejä. Informaatioympäristömme muuttumisen myötä viestintää, joka ei riipu organisaatiosta itsestään, on mahdollista kontrolloida. (Juholin 2022, 20.) Näkyvänä toimintona viestintä on myös jatkuvasti alttiina arvioinnille, ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin ja riskeihin tulisi varautua jatkuvasti. (Marjamäki & Vuorio 2021, 29.)

Viestintä voidaan jakaa strategiseen tasoon, taktiseen tasoon ja operatiiviseen tasoon. Strateginen taso pitää sisällään koko toiminnan strategian, josta viestinnän strategia johdetaan. Taktinen taso sisältää viestinnän vuosisuunnitelman ja viestintäsuunnitelman, ja operatiivinen taso viestinnän varsinaiset toimenpiteet sekä ajankohtaisviestinnän. Viestintästrategia ohjaa koko organisaation viestintää, ja sen lisäksi tarvitaan erilaisia viestintäsuunnitelmia, jotta tavoitteet päätyvät toimenpiteiksi. Viestinnän vuosikalenteri on selkeä työkalu, joka auttaa näkemään strategisesti tärkeät osa-alueet yhdellä silmäyksellä. Eri toimenpiteet ja kampanjat tarvitsevat vielä omat, tarkemmat viestintäsuunnitelmansa, joissa määritellään kohderyhmät, tavoitteet, sisältö, aikataulut, kanavat, vastuut, budjetti ja mittarit. Kanvasuunnitelman avulla voidaan määritellä käytössä olevien sisäisten ja ulkoisten viestintäkanavien tavoitteita ja pääkohderyhmiä sekä suunnitella päivityssykliä, vastuunjakoja ja kehitystarpeita. Sisältö- tai julkaisusuunnitelma

kanavas suunnitelman rinnalla auttaa sisältöjen monipuolisessa ja monikanavaisessa hyödyntämisessä. (Marjamäki & Vuorio 2021, 55–67.)

Jos organisaation viestintäkulttuuri on hyvä, on vuorovaikutus avointa ja henkilöiden erilaiset tavat ja valmiudet viestiä otetaan huomioon. Kaikilla on aito osallistumisen mahdollisuus. Haasteena on yleensä näkemysten moninaisuus, mutta toimivassa viestintäkulttuurissa pyritään ja pystytään löytämään yhteinen päämäärä siitä, millaista viestintää tavoitellaan. Strateginen työyhteisöviestintä huomioi tarpeet ja odotukset sekä sopeutuu ja jopa hyödyntää muutoksia. Tällaisen työyhteisöviestinnän tärkeitä elementtejä ovat johdettu keskustelu, selkeä tiedottaminen ja faktatiedon saatavuus, yhteisöllisyyden vahvistaminen ja vastuullinen dialogi. (Juholin 2022, 138–140.) Johdettu keskustelu toimii menetelmänä strategian ja muutosten käsittelyssä, ja työkaluna voi käyttää esimerkiksi teemaryhmiä, verkkoavoriisiä tai työpajoja. Tietoperustaan pohjautuva johdettu keskustelu luo ymmärrystä ja yhteisiä merkityksiä sekä auttaa tarkentamaan ja hiomaan näkökulmia. Työyhteisön infrastruktuuri rakentuu kasvokkain käytävästä viestinnästä, digitaalisesta viestinnästä, mahdollisesti printtivistinnästä sekä kaikkien näiden yhdistelmistä; hybridisovelluksista. Yhteisöllisyyden rakentaminen ja vastuullinen dialogi vahvistavat työyhteisön osallisuutta ja sitoutumista ja lisäävät parhaimmillaan innostuneisuutta ja työn imua. (Mt, 138–147.)

Lastun viestintäkulttuuri on avoin ja jokaisen omannäköiseen osallistumiseen kannustava. Enemmän kuin näkemysten eroavaisuuden, arvelen toimivan viestinnän haasteiksi projektiluontoisen työn hektisyyden, työnkuvien moninaisuuden ja ajoittaisen resurssipulan. Suunnitelmallisuutta ja dialogia tarvitaan enemmän, jotta jokainen työyhteisöön kuuluva mieltää myös viestinnän ja sen suunnittelun osaksi omaa työtään. Lastulla on käytössään internetsivuston lisäksi Facebook-, Instagram- ja YouTube-tilit. Päivityksiä tehdään sekä tulevista että meneillään olevista tapahtumista, ja koko henkilökuntaa kannustetaan rohkeasti viestimään toiminnasta ulospäin. Koko organisaation toiminnan vuosikalenteri on käytössä, ja perehtyminen sen monipuolisempaan hyödyntämiseen niin sisäisessä kuin ulkoisessakin viestinnässä on aloitettu. Lastun oma internetsivu on vastikään uudistettu ja hakee muotoaan, jotta siitä saadaan mahdollisimman selkeä ja informatiivinen. Sisältö on kasvanut sekä toteutuneissa hankkeissa syntyneiden materiaalien että koronarajoitusten aikana valmistuneiden etätehtävien myötä runsaasti, joten tarkoituksenmukaista rakennetta ja otsikointia kehitellään jatkuvasti. Sivustolle on rakenteilla myös Lastu-kauppa, josta erilaisia kierrätysmateriaalipaketteja voi kuka tahansa tilata. Sosiaalisen median viestintää sekä yhteydenotot paikallismedioihin suunnitellaan arkisen työn

ohessa useimmiten kasvokkain. Lastun oma toiminta, tapahtumat, teemapäivät ja -viikot sekä muut ajankohtaiset asiat tarkistetaan viikoittain ja samalla sovitaan, kuka hoitaa mitäkin ja mihin kanaviin. Henkilökunnan WhatsApp-ryhmän avulla kommunikoidaan päivittäisistä ajankohtaisasioista ja kuukausittain kohdataan kasvotusten henkilöstöpäivässä, jossa keskitytään ajankohtaisten kuulumisten, haasteiden ja onnistumisten, kehittämisen sekä tulevien työtehtävien aikataulujen ja vastuiden jakamiseen.

Vaikuttava sidosryhmäviestintä noudattaa samoja periaatteita kuin työyhteisöviestintäkin. Keskeisiä elementtejä ovat ajantasainen faktatieto, yhteisöllisyyttä rakentava viestintä, johdettu avoin keskustelu ja vastuullinen dialogi. Tiedon jakamisen kanavat valitaan huolella tavoiteltavien ryhmien mukaan ja yhteisöllisyyttä rakennetaan mm. tapahtumien muodossa. Sidoryhmädialogi voi tarkoittaa esimerkiksi yhteistä kehittämistä joukkoistamisen tai verkon tarjoamien mahdollisuuksien avulla. (Juholin 2022, 170–173.)

Lastun sidosryhmäviestintää tapahtuu verkosto- ja muissa tapaamisissa ja tapahtumissa kasvokkain sekä internetin välityksellä, uutiskirjeitse, puhelimitse, sähköpostein ja sosiaalisen median kanavien kautta. Tärkeimpien sidosryhmien kanssa vuoropuhelu on aktiivista. Sosiaalisen median, pääasiassa Instagramin kautta on syntynyt kevyttä vastavuoroisuutta, mutta laajempaa keskustelua tai esimerkiksi Lastun toimintojen yhteiskehittämistä yleisön kanssa ei ole vielä varsinaisesti tehty.

Sidosryhmäviestintä ja vastuullisuus kulkevat käsi kädessä. Vastuullisuusviestinnän voidaan ajatella sisältävän organisaation vastuullisuuskäytäntöjen toteutumisen ja niistä viestimisen, sidoryhmien vaatimusten kuulemisen sekä aktiivisen vaikuttamisen vastuullisuusasioiden parissa myös laajemmin yhteiskunnassa. (Juholin 2022, 161.) Viestinnän rooli on merkittävä mm. ilmastonmuutoksen torjunnassa. Näkökulmien polarisoituminen ja vinoumat lamauttavat julkista keskustelua, joten on yhä tärkeämpää tuoda esille myönteisiä mielikuvia ilmastotekojen vaikutuksista ja mahdollisuudestamme hyvään elämään hiilineutraalissa tulevaisuudessa (Vainio 2021, 216–219).

Lastu viestii kestävästä toiminnastaan tällä hetkellä pääasiassa aiheeseen liittyvien teemapäivien, toimintojen ja tapahtumien merkeissä. Esimerkiksi ympäristökasvatusverkostojen kautta kestävään kehitykseen pohjautuvasta toiminnasta viestitään yhä laajemmin kasvattajille. Kierätyks- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen ja silmien avaaminen omalle arkiympäristölle ja

siitä huolehtimiselle ovat viime aikoina nousseet keskeisiksi teemoiksi Lastun sosiaalisen median viestinnässä. Kehittämistehtävän myötä on tavoite saada kestävä kehityksen näkökulma järjestelmällisesti esille kaikessa toiminnassa ja viestinnässä.

Teot vaikuttavat todellisuuteen, ja myös viestintä on teko (Laajalahti 2020). Uskottavan vastuullisuusviestinnän takana on oltava aitoa toimintaa, josta kertominen lisää parhaimmillaan vastavuoroisuutta, tiedon lisääntymistä ja vastuullisten toimintatapojen leviämistä. Vastuullisesta toiminnasta viestimisen tärkeydestä kirjoittaa myös vastuullisuusviestinnän asiantuntija Kaisa Kurittu Ekokompassin blogissa: jos organisaatio ei erikseen kerro vastuullisuudestaan, sitä ei koeta olevan, tai sen ei ajatella kiinnostavan. Onnistunut vastuullisuusviestintä ei pyri korostamaan toimijan erinomaisuutta vaan kertomaan laajasta ymmärryksestä ja pyrkimyksistä yhteisen, kestävä tulevaisuutemme rakentamisessa. (Kurittu 2022). On siis yhä tärkeämpää osata viestiä vastuullisesta toiminnasta, ja myös viestintätekojen on oltava selkeitä, rehellisiä ja avoimia (Laajalahti 2020).

4.2 Viestintästrategia

Strategiassa päätetään, mikä on tärkeää. Strategiaviestintä tukee organisaation strategian toteutumista yhdessä johtamisen, suunnittelun ja budjetoinnin kanssa, ja jokainen työyhteisön jäsen on lopulta tekemässä strategiaa oman työnsä kautta. Viestinnällä on keskeinen rooli strategian juurtumisessa käytännön toimintaan. Kun strategiasta keskustellaan, muuttuu se pikkuhiljaa yhteiseksi tulevaisuuden kuvaksi. Viestintästrategia taas on koko organisaation strategian osastrategia eli toiminnallinen strategia, jolle voidaan määritellä omat päämäärät ja tavoitteet. (Viitala & Jylhä 2019, luku: ”Strategia”.)

Erillisen viestintästrategian tarpeellisuudesta voidaan olla montaa mieltä, ja joskus varsinaisen strategian pohjalta pystytään laatimaan operatiiviset suunnitelmat myös viestinnän osalta. Erillisessä viestintästrategiassa seuranta, sidosryhmien kuuntelu, arviointi ja mittaaminen on huomioitu samoin kuin muu muutosten mahdollisuus. Lähestymistapa voidaan valita organisaatiolle parhaiten sopivaksi tunnistaen viestintästrategian laajuuden tarve ja sen linkittyminen muuhun toimintaan. Lähestymistavat voidaan jakaa ainakin klassiseen, laajennettuun ja ketterään tapaan. Koska Lastun strategiassa yhdeksi keskeisistä arvoista on määritelty kekseliäisyys ja ketteryys, valikoituu myös viestintästrategian lähestymistavaksi ketterän viestintästrategian malli, joka eroaa klassisesta ja laajennetusta versiosta lähinnä tarkasti asetettujen tavoitteiden ja niitä vastaavien mittareiden puuttumisen osalta. Keskeistä on tehdä kulloisessakin tilanteessa

ja prosessissa käytännöllisiä ja joustavia ratkaisuja jatkuvan oppimisen ja kehittämisen periaatteella. Ketterän viestintästrategian vahvuus perustuu vuorovaikutukseen, luottamukseen ja muutosjoustavuuteen, mutta sen heikkoudeksi voi muodostua liiallinen spontaanius. (Juholin 2022, 77–92.)

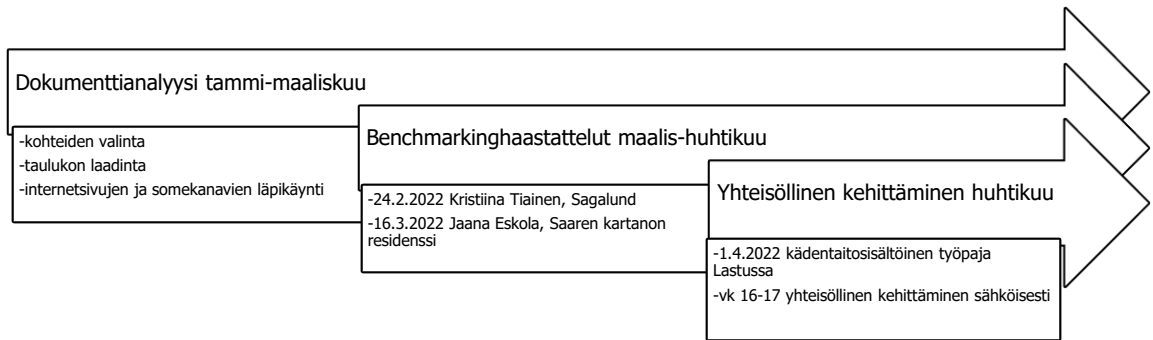
On sovittu, että Lastun hallituksen maaliskuussa hyväksymän koko organisaation strategian käy vielä henkilöstö yhdessä läpi, jotta varmistuu sen selkeys, ymmärrettävyys ja kaikkien sitoutuminen sisältöön. Henkilöstön kanssa yhdessä tarkistetun strategian pohjalta työstän viestinnän strategian. Viestintästrategian avulla Lastun kestävän toiminnan avaaminen eli vastuullisuusviestintä sisällytetään jatkossa selkeämmin ydintoiminnan vuosisuunnitelmaan ja viestintäsuunnitelmiin.

5 MENETELMÄT

Kehittämistyön lähestymistapa on konstruktiiivinen, sillä tavoitteena on luoda konkreettinen tuotos. Konstruktiiivisessa lähestymistavassa on tyypillistä sitoa teoria tiiviisti käytäntöön ja arvioida lopputuloksen käytännöllisyyttä ja hyödyllisyyttä (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 38). Hyödynnän tutkimuksessani aineistotriangulaatiota, eli yhdistän erilaisia tutkimusaineistoja (Vilka 2021, luku “Monimetodinen lähestymistapa”). Tämä lisää tutkimuksen kokonaisvaltaisuutta ja syvyyttä. Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisia menetelmiä käytetään tyypillisesti silloin, kun halutaan ymmärtää ilmiötä paremmin ja kokonaisvaltaisemmin (Ojasalo ym. 2009, 94). Laadulliseen tutkimukseen on siis tarkoituksenmukaista valita henkilöitä, joilla on kokemusta aiheesta, jotka tietävät aiheesta mahdollisimman paljon tai edustavat tiettyä ryhmää, joka on relevantti juuri tähän tarkoitukseen (Puusa & Juuti 2020, luku “Laadullisen tutkimuksen olemus”).

Kehittämistyön pohjaksi erittelen ja analysoin dokumenttianalyysin keinoin taide- ja kulttuurialan toimijoita ja näiden viestintää kestäväen kehityksen eri näkökulmista nettisivustojen, sosiaalisen median kanavien ja muiden löytyvien dokumenttien perusteella. Kohteiden kestäväen kehityksen viestintää analysoin niiden käyttämän sanaston, kohderyhmien ja esiin nostamien teemojen perusteella. Menetelmistä on hyvä valita sellaisia, joissa tutkittavan näkökulmat pääsevät hyvin esille (Puusa & Juuti 2020, luku “Laadullisen tutkimuksen olemus”), joten analysoitujen toimijoiden joukosta valitsen tarkempaan tarkasteluun kaksi, joita benchmarkkaan haastatellen. Olennaisempaa on sisällöllinen laajuus kuin aineiston määrä kappaleina (Vilka 2022, luku “Tutkimushaastatteluiden keräämisen pulmat ja ratkaisut”).

Henkilökunnan työpajoissa strategian ja siihen pohjautuvan viestintästrategialuonnoksen toimivuutta ja ymmärrettävyyttä testataan ja muokataan tarkoituksenmukaiseen muotoon yhteisöllisesti kehittäen. Yhteisön jäsenet tuntevat toiminnan haasteet ja omien näkökulmien tuominen kehittämistyöhön auttaa siihen sitoutumiseen (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 58–59). Seuraavassa kaaviokuvassa esittelen aineistonkeruumenetelmät ja niiden toteuttamisen aikataulun (kuvio 5).

Kuvio 5: Aineistonhankinnan menetelmät ja aikataulu

5.1 Aineistonhankintamenetelmät

Analysoitavia toimijoita etsiessä lähtökohtana oli löytää kiinnostava ja mahdollisimman kattava joukko niiltä keskeisiltä toimintakentiltä, joilla tilaaja joko toimii tai suunnittelee toimivansa eli esimerkiksi lastenkulttuurin, taiteen ja kulttuurin, arkkitehtuurikasvatuksen, ympäristökasvatuksen, residenssitoiminnan ja kulttuuriperinnön parista. Kartoitin toimijoita tilaajan aiempaan tietoon perustuen sekä sidosryhmien kautta, ja kartoittamistani toimijoista valitsin tarkasteluun vain organisaatioita, joiden viestinnässä kestävä kehitys on jollain tavalla otettu huomioon. Keräsin dokumenttiaineistoa käymällä läpi toimijoiden www-sivut sekä sosiaalisen median päivitykset viimeisen vuoden ajalta. Tutkimukseen valikoituivat seuraavat seitsemän toimijaa:

Arkki

Arkki on lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu, joka järjestää arkkitehtuurin taiteen perusopetusta sekä leirejä, teemakursseja ja tilaustyöpajoja Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla (Arkki 2021). Samoin kuin Lastussa, kestävä arki näkyy Arkin työskentelyssä käytetyissä materiaaleissa, jotka Facebook-sivun kuvien perusteella usein näyttävät olevan ja välillä niiden mainitaankin olevan kierrätettyä ja uudelleenkäytettyä. Arkki on osallistanut lapsia ympäri Euroopan mukaan New European Bauhaus -projektiin, jossa edistetään kokeilevaa ja osallistavaa kestävä kehitystä (mt.).

IHME Helsinki

Kuvataiteeseen keskittynyt IHME Helsinki on nykytaiteen tilaajaorganisaatio, joka haluaa mahdollistaa taiteen tuottamisen ekologisesti kestävästi myös omaa toimintaansa aktiivisesti tutkien ja kehittämällä sekä tietoa jakaen. (IHME Helsinki 2022a.) Neljän taideorganisaation (IHME Helsingin, Mustarindan, HIAPin ja Framen) yhteinen ekokoordinaattori on perehtynyt muun muassa taidetuotantojen hiilijalanjälkeen. (IHME Helsinki 2022b.)

Kotiseutuliitto

Kotiseutuliitto tekee ja tukee kotiseututyötä eli paikallistason toimintaa aineettoman ja aineellisen perinnön säilyttämiseksi monipuolisena tuleville polville. Liiton toiminnallaan edistämällä paikallisten ominaispiirteiden ja sosiaalisten verkostojen vaaliminen ja kestävästi tapahtuva kehittäminen tukevat kestävästi kehityksen eri osa-alueita ja tarjoavat kasvualueen hyvinvoinnille ja luovuudelle. (Suomen Kotiseutuliitto 2022.)

Mustarinda

Mustarinda on Kainuun Hyrynsalmella luonnon ympäröimänä sijaitseva residenssi, joka tarjoaa tiloja taiteilijoiden ja tutkijoiden käyttöön (Mustarinda 2022a). Energia- ja logistiikkaratkaisullaan Mustarinda pyrkii uusiutuviin energialähteisiin pohjautuvaan ja vain vähän päästöjä aiheuttavaan työskentelyyn kaikilla toimintansa osa-alueilla (Mustarinda 2022b). Yhteiskunnan ekologisen jälleenrakennuksen, kulttuurin ja luonnon monimuotoisuuden sekä taiteen ja tieteen yhteyden edistäminen ovat Mustarinda-seuran tavoitteita, joita edistetään nykytaiteen, rajat ylittävän tutkimuksen, käytännön kokeilujen, viestinnän, ympäristökasvatuksen ja yleisötyön avulla (Mustarinda 2022c).

Nuorisokeskus Metsäkartano

Metsäkartano on nuoriso- ja luontomatkailukeskus, joka sijaitsee Rautavaaralla, Pohjois-Savossa. Nuorisokeskus Metsäkartano kuuluu valtakunnalliseen nuorisokeskusten verkostoon ja järjestää muun muassa leirikouluja ja luontolomia. Metsäkartano kertoo nettisivuillaan arvonsa olevan vahvasti vihreät, mistä kertovat myös Green Key -sertifiointi, oma hakelämpövoimala ja vedenpuhdistamo. Green Key on kansainvälinen matkailualan ympäristösertifikaatti (Green Key 2022). Metsäkartano on yhteiskunnallinen yritys, jonka tuotot menevät nuorisotoiminnan kehittämiseen.

Saaren kartanon residenssi

Koneen säätiön ylläpitämän, kansainvälisen taiteilija- ja tutkijaresidenssin toiminnassa keskeistä on ekologisuus. Mynämäellä sijaitseva residenssi tarjoaa rauhallisen työskentely-ympäristön ja kohtauspaikan, jossa myös sosiaalinen ja henkinen kestävyys on otettu huomioon. (Koneen säätiö 2022a.)

Sagalund

Sagalundin museo ja lastenkulttuurikeskus toimivat Kemiönsaaren ja sen lähikuntien alueella tarjoten mahdollisuuksia tutustua vanhoihin tapoihin elää ekologisesti. Kulttuuriperintökasvatus ja ympäristökasvatus ovat toiminnan keskiössä. Sagalundin koulukasvimaatoiminnalla on pitkät perinteet. Lastenkulttuurikeskus järjestää kerhotoimintaa, näyttelyitä, tapahtumia, aikamatkoja ja työpajoja yhdessä paikallisten yhdistysten, yritysten, koulujen ja luovien tekijöiden kanssa. (Sagalund 2022.)

Benchmarking eli vertailukehittäminen on menetelmä, jossa järjestelmällisesti verrataan ennalta suunniteltuja, kehittämistä kaipaavia osa-alueita muiden toimijoiden ratkaisuihin pyrkien tulosten luovaan ja kriittiseen soveltamiseen (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 163–164). Vertailukehittämisen prosessi etenee vaiheittain. Ensin määritellään tarkka kehittämisen kohde, laaditaan kysymykset ja valitaan benchmarkattavat organisaatiot. Kun halutut tiedot on kerätty benchmarkinghaastattelun tai -vierailun avulla, voidaan tiedot koota ja analysoida erot. Prosessi etenee omien kehittämistavoitteiden asettamisella ja jatkuvaan kehittämiseen pyrkimällä. Menetelmä auttaa tunnistamaan, ymmärtämään, oppimaan ja soveltamaan parhaita toimintatapoja. (Strømmer 2005, 55–60.)

Benchmarkinghaastateltaviksi valitsin analysoitavien joukosta kaksi eri taiteen ja kulttuurin alueilla toimivaa organisaatiota, joiden toiminnassa kestävä kehitys ja siitä viestiminen ovat hyvin esillä, eli haastattelin lastenkulttuuritoimija Kristiina Tiaista sekä ekologisen residenssi-toiminnan koordinaattori Jaana Eskolaa. Lastenkulttuurikeskus Sagalundin lastenkulttuurivastaavana työskentelevä Tiainen on vastikään ollut mukana työstämässä Lastenkulttuurikeskusten liiton Kestävän kehityksen opasta ja kehittää aktiivisesti organisaationsa kestävää toimintaa. Koneen säätiön ylläpitämässä Saaren kartanon residenssissä työskentelevän Eskolan tehtävä on

residenssin ekologisuuden edistäminen. Tutkimushaastattelujen uskottavuutta lisää, että haastateltavilla on omakohtaista kokemusta tutkimuksen aiheesta, tässä tapauksessa kestävästä kehityksestä ja siitä viestimisestä, jolloin käsitteet ovat tuttuja ja niitä käytetään samassa tarkoituksessa (Vilkka 2022, luku “Tutkimushaastatteluiden keräämisen pulmat ja ratkaisut”).

Toteutin teemahaastattelut puolistrukturoituina haastatteluina (liite1). Puolistrukturoidun haastattelun etu on, että etukäteen määriteltyihin aiheisiin saadaan vastaukset haastateltavan omin sanoin, ja vastauksiin voidaan pyytää myös tarkennuksia (Puusa 2020, luku “Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet”). Sovin haastattelut etukäteen puhelimitse ja sähköpostitse, ja tässä yhteydessä käytiin läpi myös haastateltavien suostumus omalla nimellä tehtävään haastatteluun, johon sain vahvistukset sähköpostitse. Molemmat haastattelut toteutettiin Teams-yhteydellä, ja niihin oli varattu aikaa puolesta tunnista tuntiin.

Jotta viestinnän strategiasta saadaan tilaajan näköinen ja koko henkilökunta voi siihen sitoutua, ovat erilaisissa Lastun työtehtävissä työskentelevien näkökulmat arvokkaita. Niiden esiin saamiseksi järjestin henkilöstöpäivän yhteyteen työpajan. Johdettu keskustelu voi toteutua fyysisesti, verkossa tai molempia tapoja yhdistäen, ja keskeistä on suunnitelmallisuus, valmistelu ja dokumentointi (Juholin 2022, 141). Aivotutkija Minna Huotilainen on tutkinut ihmisen mielen ja kehon yhteyttä läpi ihmiskunnan historian. On todettu, että yksinkertaisen käsityön tekeminen, samoin kuin vaikkapa kävely, voi vapauttaa kognitiivisia resursseja, pitää yllä hyvää viireystilaa ja mielialaa ja näin edesauttaa hyvän kuuntelu- ja keskustelutilanteen syntymistä. (Huotilainen 2019.) Kädentaidot ovat merkittävässä roolissa Lastun taide- ja ympäristökasvatuksessa, ja oli luontevaa valita yhteisöllisen kehittämisen menetelmäksi johdettuun keskusteluun yhdistetty käsillä tekeminen. Työpajassa huovutettiin eri kokoisia ja -muotoisia kiviä, joita jatkossa on tarkoitus käyttää pieninä lahjoina, keskustelunavaajina ja kiinnostuksen herättäjinä ihmisiä esimerkiksi tapahtumissa lähestyttäessä. Lastun tuore strategiakuva käytiin läpi sekä sellaisenaan että viestinnän näkökulmaan keskittyen esitellen, jäsenellen, kuunnellen ja keskustellen sekä keskustelun muistiinpanot tarkasti kirjaten. Seuraavassa vaiheessa kirjasin työpajasta syntyneet muistiinpanot muokkaamaani viestintästrategiapohjaan, joka lähti sähköpostikierrokselle osallistujien vielä täydennettäväksi. Yhden muistutusviestin jälkeen kaikki viisi työpajan osallistujaa osallistuivat myös tähän vaiheeseen.

Kuva 2: Yhteisöllinen viestintästrategiatyöpaja. Kuva: Kaisa Ansomäki 2022. Kuva 3: Kädentaitotyöskentelyn tuotoksia. Kuva: Mervi Eskelinen 2022.

5.2 Aineiston analysointimenetelmät

Aineiston analysoinnissa käytin teoriaohjaavaa analyysiä käsitellen aineistoa ja tietopohjaa rinnakkain. Kun kokonaiskuva aineistosta on muodostunut, se pilkotaan osiin yksityiskohtaista tarkastelua varten. Sisällönanalyysin tavoitteena on järjestää aineistosta mahdollisimman selkeä ja informatiivinen kokonaisuus, joka auttaa johtopäätösten tekemisessä. (Puusa & Juuti 2020, luku 9). Valittuani analysoitavat kohteet laadin dokumenttianalyysin rungon Excel-taulukkoon muokaten taulukkoa niin että kaikille kestävän kehityksen viestintään liittyville havainnoille muodostui oma sarakkeensa, joihin kirjasin havainnot toimijoiden kestävän kehityksen viestinnästä. Taulukon avulla pääsin värikoodauksin osoittamaan samankaltaisuudet ja eroavaisuudet viestintäkanaviin, kohderyhmiin, kestävän kehityksen sanastoon sekä erilaisiin sertifikaatteihin ja sitoumuksiin liittyen.

Haastattelut toteutin Teams-yhteydellä. Tallensin keskustelut ja litteroin ne mahdollisimman nopeasti haastattelutilanteen jälkeen. Litterointi eli kirjalliseen muotoon purkaminen on tyypillisin tapa puheaineistojen käsittelemiseksi analysoitavaan muotoon. Suoritin litteroinnin peruslitteroinnin tasolla, koska tarkoituksena oli puheen asiasisällön analysointi. (Tampereen yliopisto 2022.) Yksinkertainen tapa aineiston hahmottamiseen on sen koodaaminen. (Puusa & Juuti 2020, luku 9). Litteroinnin jälkeen kävin haastattelut läpi merkiten benchmarkkauksen kannalta merkittävät havainnot värikoodein. Tunnusomaista laadullisen aineiston käsittelyyn on havaintojen luokittelu ennalta määriteltyihin kategorioihin tai muuten samankaltaisuuden

mukaan. Tämä, myös teemoitteluksi kutsuttu vaihe, auttaa löytämään säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia. Teemoittelun jälkeen muodostetaan kategorioita, joista johdetaan yläkategorioita niin pitkälle kuin se on mahdollista sisällön näkökulmasta. Tätä voidaan kutsua myös tyypittelyksi. (Puusa & Juuti 2020, luku 9). Kokosin haastatteluista värikoodatut havainnot taulukkoon rinnakkain haastatteluteemojen mukaan lisäten rivejä odottamattomille havainnoille, josta jatkoin tyypittelemällä samankaltaisuudet sekä huomioimalla erilaisuudet.

Yhteisöllisen kehittämisen työpajassa syntyneet, viestintää koskevat havainnot kirjasin kehittämistilanteessa käsin ylös. Muokkasin Juholinin (2022) *Communicare!* -kirjassaan esittelemän ketterän viestintästrategian ohjaavien kysymysten listan tarkoituksenmukaiseksi ja jäsentelin työpajassa syntyneet muistiinpanot tähän viestintästrategiapohjaan. Strategiaan tehdyt lisäykset lisäsin suoraan strategiakaaviokuvaan (kuvio 6). Yhteisöllisen kehittämisen seuraavassa vaiheessa sähköisesti jaetun viestintästrategiapohjan täydentämistä jatkettiin vielä sähköisesti kysymyksiin vastaamalla ja uusia huomioita kirjaamalla.

6 ANALYSOINTI

6.1 Dokumenttianalyysi

Taulukossa eriteltynä toimijoiden käyttämä kestävä kehityksen viestinnän sanasto, viestintäkanavat, kohderyhmät sekä erilaiset sertifikaatit, mittarit, sitoumukset ja muu internetkanavista löytynyt kestävä toiminta.

Toimija	Kestävän viestinnän sanasto	Viestintäkanavat	Kohderyhmät	Sertifikaatit, Mittarit	Sitoumukset tms. toiminta
Arkki	ympäristösuhde, kestävä tulevaisuus, ympäristökasvatus	www-sivu, FB, IG, Twitter, LinkedIn, YouTube	4–19-vuotiaat		ArkkiNEB - New European Bauhaus -osallistaminen
IHME Helsinki	ekososiaalinen sivistys, kestävä ja demokraattinen yhteiskunta	www-sivu, FB, IG, Twitter, LinkedIn, YouTube, uutiskirje	kaikki nykytaiteesta ja ympäristöstä kiinnostuneet	Hiilijalanjälkilaskuri, yhteinen ekokoordinaattori HIAPin, Framen ja Mustarindan kanssa Ekokompassi	Oma ympäristölupaus avattu nettisivuilla
Mustarinda	jälkifossiilinen ajattelu ja toiminta: ruoka, liikkuminen, energia, taide- ja ympäristökasvatustyö, ympäristöherkkyys	www-sivu, FB, IG, Twitter, LinkedIn, YouTube	taiteilijat ja tutkijat, paikalliset, koulu- ym. ryhmät	Hiilijalanjälkilaskuri, yhteinen ekokoordinaattori HIAPin, Framen ja Mustarindan kanssa	Energiaratkaisut
Nuorisokeskus Metsäkartano	ympäristö vastuullisuus, kestävä kehityksen kasvatus	www-sivu, FB, IG, YouTube	nuoret ja matkailijat, koulutukset kasvattajille yms.	Green key, Yhteiskunnallinen yritys	
Saaren kartanon residenssi	ekologinen kestävyys, joka kattaa myös sosiaalisen ja henkisen kestävyysden	www-sivu, FB, IG, YouTube, uutiskirje	taiteilijat ja tutkijat, paikallisyhteisö	Ekokompassityöskentely, Hiilijalanjäljen laskenta Green Carbon Finland Oy:n toimesta.	Hitaan matkustamisen tuki, Nordic Alliance of Artists' Residences on Climate Action –

					kansainvälinen ilmastohanke, energiaratkaisut
Sagalundin lastenkulttuurikeskus	kulttuuriperintökasvatus, ympäristökasvatus	www-sivu, FB, IG, YouTube	lapset, koulut, varhaiskasvattajat, opettajat, perheet	Vihreä lippu, Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaattityökentely (OKKA-säätiö)	kestävän kehityksen ohjelma, ympäristökasvatussuunnitelma
Suomen Kotiseutuliitto	kotiseututyö, kestävä kehittäminen, kulttuuriperintö	www-sivu, FB, IG, Twitter, Flickr, YouTube, uutiskirje	Kotiseututoimijat: yhdistykset, kunnat, paikallismuseot		Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus, Kestävä kotiseutu -hanke, Korjausklinikka

Taulukko 1: Kestävän kehityksen viestinnän erittely

Dokumenttianalyysi toi esille sekä hieman erilaisia tulokulmia kestävän kehityksen viestintään, että myös paljon yhteisiä toimintatapoja ja työkaluja, joilla kestävyystyötä taiteen ja kulttuurin kentällä tehdään. Tutkittavien toimijoiden viestinnän kanavat ovat hyvin yhtenäisiä. Kaikilla seitsemällä on käytössään oman internetsivun lisäksi Facebook-sivu, Instagram-tili sekä YouTube-kanava. Twitteriä käyttää neljä ja LinkedInistä löytyy kolme toimijoista. Kolmelta löytyi maininta uutiskirjeestä, mutta uutiskirje voinee olla käytössä vaikkei sitä nettisivuilla erikseen mainitakaan. Flickr-sivustolle oli linkki yhden käyttäjistä www-sivuilla. Digitalisaatio näkyy vahvasti organisaatioiden arjessa ja sosiaalisen median kanavien käyttö on omaksuttu osaksi arkea, vaikka ne eivät kaikkien käyttämiä yhä olekaan eivätkä voi kokonaan korvata perinteisempiä viestintäkanavia (Marjamäki & Vuorio 2021, 23–25).

Koska analysoitavaksi valikoitui niin lasten arkkitehtuurikasvatuksen toimija (toiminnan kohderyhmä 4–19-vuotiaat pääkaupunkiseudulla), kuin kansainväliset residenssitoimijat, poikkeavat toimijoiden pääkohderyhmät osittain selkeästi toisistaan. Useimpien viestinnän kohderyhmät ovat kokonaisuudessaan kuitenkin varsin laajat, lukeutuvathan niihin lasten toiminnan osalta aina myös huoltajat sekä kaikilla monenlaiset sidosryhmät. Taiteen ja kulttuurin parissa

laajemmin toimii kohteista viisi, jolloin kohderyhmää ovat vahvasti myös paikallisyhteisöt ja asukkaat kokonaisuudessaan.

Kestävään kehitykseen liittyvät, käytössä olevat termit poikkeavat jonkin verran kunkin organisaation toimintaympäristöön ja kohderyhmiin liittyen. Ympäristökasvatus-termin mainitsevat molemmat lasten kanssa työskentelevät tahot, Arkki ja Sagalund, joka mainitsee lisäksi kulttuuriperintökasvatuksen. Myös Mustarindan sivuilla tulee esiin taide- ja ympäristökasvatustyö. Kestävän kehityksen kasvatuksesta puhuu Nuorisokeskus Metsäkartano. Muita kestävään kehitykseen liittyviä termejä ja painotuksia ovat ympäristösuhde, kestävä tulevaisuus, ekososiaalinen sivistys, kestävä ja demokraattinen yhteiskunta, jälkifossiilinen ajattelu ja toiminta, ympäristövastuullisuus, kestävä kehittäminen sekä ekologinen kestävyys, joka kattaa myös sosiaalisen ja henkisen kestävyuden.

Toimijoiden sitoutuminen kestävän kehityksen edistämiseen tulee viestinnässä hyvin esille myös erilaisten sertifikaattien ja sitoumusten myötä. Standardisoiduissa järjestelmissä ulkopuolinen taho arvioi toiminnan vastuullisuutta, ja erilaisia ympäristöjärjestelmiä ja -ohjelmia valvovat viranomaistahot tai esimerkiksi yhdistykset (ELY-keskus 2021). Lastun tavoitteleman Okka-säätiön oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatin lisäksi nousivat esille Nuorisokeskus Metsäkartanon hankkima Green Key -ympäristösertifikaatti, Vihreä lippu -ympäristömerkki sekä Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä. Sagalundin museo ja lastenkulttuurikeskus ovat Vihreä lippu -toimijoita. Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomen hallinnoima Vihreä lippu on kestävän kehityksen ohjelma ja kansainvälinen ympäristömerkki kouluille, oppilaitoksille, vapaa-ajan toimijoille ja päiväkodeille. Toimintaa toteutetaan 1–2-vuotisinä projekteina, ja sertifikaatti sekä vihreä lippu myönnetään hyväksytystä projektista aina kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Myöntäjä on moniammatillinen Vihreä lippu -toimikunta. (FEE Suomi 2022.) Saaren kartanon residenssi rakentaa ympäristöohjelmaansa Ekokompassi-työkalun avulla (Koneen säätiö 2022b). Ekokompassi on Suomen Luonnonsuojeluliiton omistama, ISO14001-standardin pohjalta kehitetty ympäristöjärjestelmä. Sertifikaatin saadakseen organisaatio laatii Ekokompassi-asiantuntijan tuella tavoitteet ja toimenpiteet sisältävän ympäristöohjelman, jota tarkastetaan ja auditoidaan säännöllisesti. (Suomen luonnonsuojeluliiton Kinon Oy 2022.) Myös IHME Helsingillä on Ekokompassi-sertifikaatti, ja organisaatio on lisäksi laatinut oman ympäristöluopauksensa, jossa erittelee kestävät toimintamallinsa niin teosten, tapahtumatuotannon kuin toimistotyönkin osalta (IHME Helsinki 2022c).

Toimijoista kolme kertoo sivuillaan laskeneensa hiilijalanjälkensä eli kasvihuonekaasupäästönsä. Laskennalla pyritään arvioimaan, millä toiminnan osa-alueilla ja millaisen suuruusluokan päästöjä organisaatiossa syntyy. Usein järjestöjen hiilijalanjälki muodostuu palveluista, hankinnoista, matkustamisesta ja tapahtumien järjestämisestä. (Helsingin yliopisto 2018a.) Sitran rahoittama, Helsingin yliopiston toteuttama Hiilifiksi järjestö -hanke on kehittänyt järjestöille suunnatun, kaikille maksuttoman hiilijalanjälkilaskurin, jonka voi ladata hankkeen www-sivuilta Excel-taulukkona (Helsingin yliopisto 2018b). Green Carbon on yritys, joka laskee tuotteen, toimintojen tai koko organisaation hiilijalanjäljen ja tuo esille merkittävimmät vähennyskohteet sekä mahdollisuuden kompensoida päästöjä. (Green Carbon Finland 2022). Hiilijalanjäljen laskeminen on konkreettinen keino kartoittaa parannusta kaipaavia osa-alueita toiminnassa. Se tekee näkyväksi arkisen kuluttamisen ongelmakohtia ja auttaa korjaamaan haitallisia toimintatapoja.

Suomen Kotiseutuliitto kertoo sivuillaan tehneensä kulttuuriympäristösitoumuksen (Suomen Kotiseutuliitto 2015.) Toimenpidesitoumus on kaupungin, oppilaitoksen, yrityksen, yhdistyksen tai muun tahon tekemä sitoumus, jolla pyritään saavuttamaan kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen tavoitteita. Sitoumuksella tähdätään toimintatapojen muutoksiin, innovatiivisiin kokeiluihin ja konkreettisiin toimiin lähivuosien aikana. Sitoumuksen pääsee tekemään kestavakehitys.fi-sivuston kautta. (Valtioneuvoston kanslia 2022d.)

Sertifikaattien ja sitoumusten lisäksi organisaatiot tuovat kestävän kehityksen toimintaa esille erilaisten projektien ja hankkeiden muodossa. Esimerkiksi Arkki on mukana New European Bauhaus -projektissa, joka on Euroopan komission käynnistämä, Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa toteuttava hanke, jossa pyritään rakentamaan kestävää tulevaisuutta yhdistäen tiedettä, teknologiaa, taidetta ja kulttuuria (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021). Hanke on saanut innoituksensa alun perin vuonna 1919 perustetusta, arkkitehtuurin, taiteen ja muotoilun kentällä vaikuttaneesta Bauhaus-liikkeestä, jossa pyrittiin kauneuteen ja kestävyYTEEN. Uuden eurooppalaisen Bauhausin kulmakiviä ovat kestävä kehitys, estetiikka ja osallistavuus – tavoitteena on saada kaikki kiinnostuneet toimijaryhmät mukaan vihreän muutokseen. (Euroopan komissio 2020.) Analysoitavista toimijoista residenssit, joiden toiminnassa matkustamisella on keskeinen rooli, ovat nostaneet esille hitaan matkustamisen teeman ja myös tukevat ympäristöstävällisempiä matkustustapoja. Samat toimijat kertovat myös kestävämmistä energiaratkaisuista kuten tuulivoimaan siirtymisestä. (Mustarinda 2022a, Mustarinda 2022d, Koneen säätiö 2022c.)

Analysoitavista kohteista etenkin vastuullisuussertifikaattityötä tehneet viestivät ekologisesta kestävästä toiminnastaan monipuolisesti ja perusteellisesti, eri näkökulmia ja toiminnan osa-alueita huomioiden. Omien toimintakenttien ekologisiin haasteisiin on perehdytty ja niiden korjaamiseksi tehdään töitä erilaisten työkalujen avulla. Viestintä kulkee rinnakkain toiminnan kanssa. Ekologisen näkökulman lisäksi myös muita kestävä kehityksen osa-alueita, lähinnä kulttuurista ja sosiaalista kestävyyttä, on toimijoista kahden viestinnässä nähtävissä, mutta pääpaino on kaikilla viestinnän perusteella ekologisen kestävyuden kehittämisessä. Kestävyystyöskentelystä viestiminen osana organisaation normaalia toimintaa vahvistaa ilmastomyönteisiä sosiaalisia normeja ja mahdollisesti lisää myös tekojen määrää (Vainio 2021, 220).

6.2 Benchmarkinghaastattelut

Haastatteluissa paneuduttiin viestintään, kestävä kehityksen toimintaan sekä kestävästä toiminnasta viestintään. Molemmat haastateltavat ovat työskennelleet organisaatioissaan nimenomaan ekologisten kysymysten parissa, joten käsiteltävät kestävä kehitykseen liittyvät teemat ja käsitteet ovat tuttuja (Eskola 2022; Tiainen 2022). Saaren kartano on Koneen säätiön ylläpitämä taiteilija- tutkijaresidenssi Mynämäellä, ja viestintää tehdään sekä yhteisesti Koneen säätiön nettisivujen että omien viestintäkanavien kautta. Ekologisen residenssitoiminnan koordinaattori osallistuu residenssin viestintään yhdessä työyhteisön kuten residenssi- ja viestintäkoordinaattorin kanssa. (Eskola 2022.) Sagalundin museo ja lastenkulttuurikeskus ovat osa Sagalundin museosäätiön ylläpitämää kolmen museon kokonaisuutta Kemiönsaarella. Viestintään osallistuu koko henkilökunta, tällä hetkellä pääasiassa lastenkulttuurista vastaava Tiainen sekä uusi projektityöntekijä. (Tiainen 2022.)

Nettisivujen, Instagramin ja Facebookin lisäksi tärkeinä viestintäkanavina nousevat haastatteluissa esille paikallismediat, kuten paikallislehdet ja -radio. Näiden kautta mm. tapahtumatieto kulkeutuu lähialueiden asukkaille tehokkaasti. (Eskola 2022; Tiainen 2022.) Myös puskaradion, eli suusta suuhun kulkevan tiedon tehokkuus tunnustetaan niin tiedottamisen kuin palautteenkin tuojana (Eskola 2022). Viestinnän tehokkuutta seurataan molemmissa organisaatioissa kävijämääriä laskemalla, ja Eskola (2022) totesikin Facebookin maksullisten palveluiden lisäävän näkyvyyttä. Myös tapahtumat itsessään ovat viestintää ja tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia kestävä kehityksen tiedottamiseen. Tiainen (2022) kertoo esimerkiksi leireistä, aikamatkoista ja muusta lastenkulttuuritoiminnasta, joiden teemoihin kestävä kehityksen kasvatus

ja viestintä onnistuneesti nivoutuu. Saaren kartanossa yhteisötaiteilija on tehnyt jo vuosikymmenen työtä rakentaen yhteyksiä residenssin ja paikallisten välille toimien samalla myös viestijänä, ja residenssi on järjestänyt myös keskustelutilaisuuksia, iltakouluja, paikallisväestölle (Eskola 2022).

Erilaiset ympäristöjärjestelmät ja sertifiointiprosessit auttavat jäsentelemään ja kehittämään kestäväen kehityksen työtä. Tiainen (2022) kertoo ympäristökasvattajan erikoisammattitutkintonsa myötä syntyneistä ympäristökasvatussuunnitelmasta ja kestäväen kehityksen ohjelmasta sekä Vihreä lippu -toiminnasta, jossa lapsista koostuvan ympäristöraadin kanssa kartoitetaan toiminnan osa-alueita ja tehdään niihin parannuksia. Saaren kartanon residenssillä on meneillään Ekokompassi-ympäristöohjelman työstäminen asiantuntijan kanssa (Eskola 2022). Kestävyystyöskentelyssä merkittävää on kokonaisvaltainen näkemys: ”Meillä pyritään siihen, että tarkastellaan, että ei oo mitään sellasia mustia pisteitä siellä toiminnassa, eli pyritään sellaseen tosi holistiseen lähestymistapaan”, toteaa Eskola (2022) Saaren kartanon työskentelytavasta.

Kestäväen kuluttamisen kannalta tärkeitä tarkasteltavia osa-alueita ovat kiinteistöön (lämmitys, sähkö, vesi), matkustamiseen, ruokaan sekä muuhun kuluttamiseen liittyvät käytännöt (Sitra 2018). Toiminnan luonteesta ja toimintaympäristöstä riippuen voivat taide- ja kulttuuritoimijoiden kuluttamisen painopisteet olla hyvinkin erilaisia. Sekä Sagalundissa että Saaren kartanossa työskennellään vanhoissa rakennuksissa, ja molemmissa on kehitetty energiankäyttöä ekologisemmaksi muun muassa vaihtamalla osan rakennuksista lämmitysjärjestelmät maalämpöön (Eskola 2022; Tiainen 2022). Saaren kartano on residenssijaksojen aikana taiteilijoiden koti, joten paikalle matkustamisen lisäksi myös paikan päällä liikkumisella on iso rooli. Liikkumisessa suositaankin polkupyöriä, ja Saaren kartanon autot kulkevat sähköllä sekä biodieselillä (Eskola 2022). Eskola (2022) tuo esille myös tuulisähköön siirtymisen ja kasvisruoan tarjoamisen tapahtumissa ja tapaamisissa sekä luomu- ja lähiruoan suosimisen aina kun se on mahdollista.

Sekä Tiainen (2022) että Eskola (2022) ovat havainneet taide- ja kulttuurikentän aktivoitumisen kestäväen kehityksen haasteiden suhteen viime vuosien aikana, ja pitävät erittäin tärkeänä monipuolisen viestinnän roolia muutosten aikaansaamiseksi. On merkittävää, että toiminnan kaikista eri tasoista viestitään, ei vain valmiista projekteista tai tuloksista. Kestäväistä toimintatavoista viestiminen herättelee, kannustaa ja rohkaisee myös muita toimimaan. Isoin osa kestävyystyötä onkin ihmisten ajattelun ja sitä kautta toiminnan muuttaminen (Eskola 2022). Taide- ja kulttuurialan toimijoilla on paljon mahdollisuuksia ravistella ajattelua ja luoda näkökulmia

vaihtoehtoisiin elintapoihin ja tulevaisuuksiin. Tiainen (2022) näkeekin taide- ja kulttuurikasvatuksen merkittävänä keinona tehdä kestävän kehityksen kasvatusta, opettaa tulevaisuustaitoja ja vastata ympäristötunteisiin.

Vaikka kehittämistehtävän ja haastatteluidenkin painopiste on ollut ekologisesti kestävässä kehityksessä, on näkemys haastateltavilla, kuten myös Lastun toiminnassa, kokonaisvaltaisempi. Sosiaalinen ja sitä myötä osin taloudellinenkin kestävyys toteutuvat toiminnan luonteen eli kaikille avointen ja osallisuuteen tähtäävien tapahtumien ja toimintojen järjestämisessä, ja kulttuurista kestävyyttä vaalitaan muun muassa perinneympäristöjen, -työtapojen ja kulttuuriperintökasvatuksen muodossa. Taloudellinen kestävä kehitys liittyy yhdistys- ja säätiötoimijoilla myös rahoittavien tahojen rajoituksiin, vaatimuksiin ja painotuksiin.

Molemmat haastatellut nostavat koko organisaation strategiatyön roolin esille kestävän kehityksen toimintaa tukevana elementtinä (Eskola 2022; Tiainen 2022). Jos ympäristöasiat ovat keskeisessä roolissa strategiatasolla, on perusteltua edellyttää niihin perehtymistä koko henkilöstöltä. Henkilöstön aktiivinen arvokeskustelu sekä arkisen työskentelyn yhteydessä että suunnitellusti vaikka työpajojen merkeissä on tärkeää myös kestävän toiminnan juurruttamiseksi työyhteisöön. Jatkuvan kehittämisen prosessi on tyypillinen tapa toimia sertifioidussa kestävyystyöskentelyssä ja tulee esille myös haastateltujen toiminnassa (Eskola 2022; Tiainen 2022). Myös erilaisten projektien ja hankkeiden sekä niiden myötä syntyvien yhteistyökuvioiden merkitys tulee haastatteluissa hyvin esille. Parhaillaan Sagalundissa on meneillään strategiatyöhön liittyvä, ulkopuolisen muotoilijan työstämä palvelumuotoiluprosessi (Tiainen 2022), ja Saaren kartano on toisena koollekutsujana mukana kansainvälisessä ilmastotyöhön keskittyvässä residenssiverkostossa (Eskola 2022). Työskentely, jossa on mukana myös organisaation ulkopuolisia toimijoita, vauhdittaa kehitystyötä ja lisää näkyvyyttä sekä vaikuttavuutta. Projekteista viestiminen on samalla vaikuttavaa kestävyysviestintää, ja Eskola (2022) korostaakin viestinnän merkitystä ja mahdollisuuksia jo matkan varrella projektin edetessä pelkkien lopputulosten sijaan.

Viestinnän operatiivisen tason toimivuutta, kuten sosiaalisen median sisältöjen tavoitavuutta ja reaktioita, on suhteellisen helppo seurata. Monitahoisemman tavoitteen, kuten kestävästä toiminnasta viestimisen vaikuttavuuden, arvioiminen onkin jo huomattavasti hankalampaa. (Marjamäki & Vuorio 2021, 96–101.) Niin Sagalundissa, Saaren kartanossa kuin Lastussakin koetaan, että palautteen keruun menetelmiä voisi määrätietoisemmin kehittää. Sosiaalinen media

mahdollistaa ajantasaisen ja vastavuoroisen viestinnän sidosryhmien kanssa, mutta tätä mahdollisuutta eivät asiakkaat tai toimijat kummatkaan vielä aktiivisesti hyödynnä. Viestinnän mahdollisuuksien hyödyntämättä jättämiseen syynä on usein myös resurssipula. (Eskola 2022; Tiainen 2022.)

Molemmat haastattelut keskittyivät strategiaa enemmän viestinnän taktisen ja operatiivisen tason toimiin. Siinä missä taktisella tasolla keskitytään vuosisuunnitelmaan ja viestintäsuunnitelmiin, keskittyy operatiivinen taso toimenpiteisiin ja ajankohtaisviestintään. (Marjamäki & Vuorio 2021, 55.) Saaren kartanon viestinnän strategiasta vastaavat Koneen säätien viestintäyksikkö sekä Saaren kartanon residenssi- ja viestintäkoordinaattori, Sagalundissa viestintää kehitetään koko henkilöstön voimin (Eskola 2022; Tiainen 2022). Koko organisaation strategian merkitys toimintojen suuntaajana tunnustettiin, jolloin se ohjaa myös arkisia viestintätekoja. Kuten Juholin (2022, 104) toteaa, on strategian näkyminen arjen tilanteissa tärkeää viestinnän näkyväksi tekemisen kannalta. Arkisessa toiminnassa syntyvät oivallukset ja sitä myötä ajattelun ja toiminnan muuttaminen kestävämmäksi on havaittu hyviksi toimintatavoiksi niin Saaren kartanon residenssissä kuin Sagalundissakin.

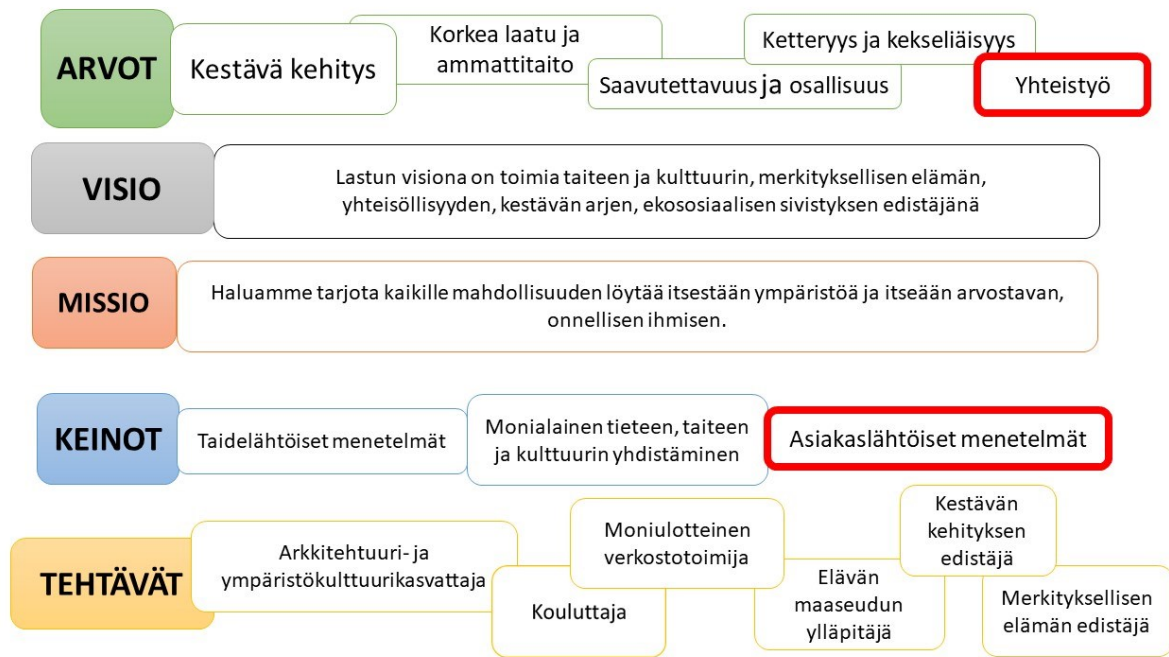
6.3 Yhteisöllinen kehittäminen

Henkilökunnan yhteisöllisen kehittämisen työpajaan osallistui toiminnanjohtajan ja itseni lisäksi neljä Lastun työntekijää, jotka työskentelevät taiteen perusopetuksen ja lastenkulttuurin työtehtävissä taide- ja ympäristökasvattajina. Kaikkien on tarkoitus osallistua työssään myös ulkoiseen viestintään vähintään oman toimintansa sosiaalisen median viestinnän osalta. Liikkeelle lähdettiin hallituksen aiemmin hyväksymän strategian käsittelyllä. Hallituksen kokouksessa maaliskuussa sovittiin, että strategian toimivuus, ymmärrettävyys ja henkilöstön sitoutuminen sen osa-alueisiin käytäisiin läpi ennen julkaisua. Työpaja toteutettiin johdettuna keskusteluna kädentaitotyöpajan ohessa, jota johdin ja toimin samalla muistiinpanojen kirjaajana.

Strategiakuva käytiin läpi osa-alue kerrallaan (kuvio 2). Aluksi pohdittiin yhdessä, lähdetäänkö liikkeelle strategiakuvan yläosaan kirjatuista arvoista, mutta yhteistuumin päätettiin aloittaa arkisemmin alaosan tehtävistä ja nousta sieltä kohti kaikkea ohjaavia arvoja. Lastun tehtäviksi on kirjattu olla arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikasvattaja, kouluttaja, moniulotteinen verkos-

totoimija, elävän maaseudun ylläpitäjä, kestävän kehityksen edistäjä sekä merkityksellisen elämän edistäjä. Etenkin Lastun roolista verkostotoimijana puhuttiin paljon. Kun listattiin yhdessä Lastun eri toimintoja, todettiin niiden lähes kaikkien linkittyvän johonkin olemassa olevaan verkostoon ja yhteistyöhön. Tästä näkökulmasta katsoen herätti osallistujien huomion, ettei tätä ollut otettu huomioon mitenkään tehtävien toteuttamisen keinoissa, joiksi oli kirjattu taidelähtöiset menetelmät sekä monialainen tieteen, taiteen ja kulttuurin yhdistäminen. Lastun toimintaympäristöt ovat hyvin moninaiset, ja toiminnan räätälöinti tilaajan tarpeen mukaan on olennainen tapa toimia. Räätälöinti-sanana lisäksi sanan saavutettavuus toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta pohdittiin tässä yhteydessä, mutta erilaisten ehdotusten ja puntaroinnin jälkeen päätettiin keinoksi lisätä asiakaslähtöiset menetelmät, joka pitää sisällään ihan kaikenlaiset asiakkaat yksilöistä ryhmiin ja sitä myötä myös saavutettavuuden, joka on kirjattu myös arvoihin.

Missiosta ja visiosta oltiin yhtä mieltä, johtuen todennäköisesti siitä, että ne on johdettu noin kaksi vuotta aikaisemman yhteisen kehittämisen pohjalta. Tuolloin arvoihin, missioon ja visioon liittyviä termejä pohdittiin perusteellisesti liittyen Lastun lastenkulttuurityön kehittämiseen. Ainoastaan visioon kirjatusta ekososiaalisen sivistyksen käsitteestä käytiin pitkä keskustelu, ja tarkisteltiin myös sen määritelmiä erilaisista lähteistä, jotta kaikilla olisi sama ajatus siitä, mitä termillä tarkoitetaan. Koska ekososiaalisen sivistyksen nähtiin olevan osittain päällekkäinen vision muiden ajatusten kanssa, päätettiin jättää pois sana ”ja”, jolloin ekososiaalinen sivistys tulee ikään kuin kokoavaksi lopuksi. Visioksi muodostui siis: Lastun visiona on toimia taiteen ja kulttuurin, merkityksellisen elämän, yhteisöllisyyden, kestävän arjen, ekososiaalisen sivistyksen edistäjänä. Arvot olivat kaikille suurimmalta osin selkeitä, mutta paljon keskustelussa jo aiemmin esille tullut verkostotoimijuus piti saada jotenkin mukaan, joten arvoihin se lisättiin vielä sanana yhteistyö. Lisäsin uudet kohdat strategiakuvaan punaisella kehyksellä (Kuvio 6).

Kuvio 6: Lastun strategiakuva 2022 henkilöstön työpajan jälkeen täydennettynä.

Seuraavassa vaiheessa strategiaa lähdettiin käymään läpi osa-alueittain viestinnän ja nimenomaan kestävän kehityksen viestinnän näkökulmasta. Viestinnän strategiaa suunniteltaessa on tärkeää tunnistaa nykytila, määrittää toimintaympäristö ja asettaa tavoitteet. (Marjamäki & Vuorio 2021, 56–57). Vuorovaikutuksessa näkemyksistä syntyy yhteinen, sisäistetty versio, jolloin jalkauttaminen ja juurruttaminen käytäntöön sekä yhteinen, jatkuva kehittäminen lähtee paremmin käyntiin. Strategian kiinnittäminen arkisiin viestintätilanteisiin tekee viestinnästä näkyvämpää ja suunnitelmallisempaa (Juholin 2022, 104.) Seuraavaksi esittelen Juholinin (2022) ohjaavien kysymysten pohjalta laatimani kysymysrunгон, johon keräsin jokaisen osallistujan jatkoajatukset vielä työpajan jälkeen sähköisesti. Kaikki osallistuivat, ja vastauksia kertyi monipuolisesti.

Viestinnän visio:

- Mitä viestinnän kentällä tapahtuu, mikä oleellista?
- Millaisia tuloksia (aineellisia, aineettomia) halutaan?
- Onko visiomme selkeä?

Työyhteisön sisäinen tila:

- Miten päätavoitteet näkyvät työyhteisössä?
- Mitkä asiat tai teemat hallitsevat keskustelua?
- Mikä on ominainen tapa kommunikoida keskenämme ja asiakassuhteissa? Millaista kulttuuria se ilmentää? Onko tarvetta muutokseen?

Toimintaympäristön tila:

- Mitä tapahtumassa, ketkä ovat keskeisiä osapuolia ja tahoja?
3–5 muutostrendiä ja 5 teemaa tai asiaa, jotka ovat pinnalla ja miten hyödynnämme niitä viestinnässä?
- Mitä kilpailijat tekevät, mitä oppimista heiltä?

Kunnianhimon taso tai päämäärä:

- Viestinnän ydintehtävät nyt, mihin resurssit suunnataan?
- Mitä korvaamatonta viestintä tarjoaa henkilöstölle, sidosryhmille tai yhteiskunnalle?
- Mitkä lait, arvot tai periaatteet ohjaavat viestintää?

Vastuullisuus:

- Viestinnän vastuullisuus, ja miten se tukee organisaation vastuullisuutta?
- Keihin ja miten se kohdistuu työyhteisössä ja suhteessa sidosryhmiin?
- Millaisia eettisiä periaatteita noudatamme?
- Mihin tietoon tai tutkimukseen nojaamme ja kuinka luotettavaa se on? Millaisin mittarein arvioimme viestintämme vastuullisuutta?

Sidosryhmät

- Mitkä sidosryhmät ovat strategiamme mahdollistajia ja joiden sitoutuminen on ratkaisevaa?
- Ketkä ovat sisäisiä ja ulkoisia kumppaneitamme, joiden kanssa syntyy molemminpuolista hyötyä?
- Miten seuraamme odotuksia, tyytyväisyyttä sekä sitoutumista?

Resurssit

- Millaista viestintäosaamista tarvitsemme strategiselle, taktiselle ja operatiiviselle tasolle? Millaista asennetta odotamme?
- Millaista tekniikkaa tarvitsemme?
- Mikä on budjettimme?

Suunnitelma

- Mitkä toimet, projektit ja prosessit ovat vision mukaisia ja johtavat päämäärään?
- Mitä teemme nyt ja mitä myöhemmin?
- Miten seuraamme tuloksia ja kuuntelemme sidosryhmiä? Miten hyödynnämme palautteen?

Toiminnan monipuolisuus asettaa sekä haasteita että mahdollisuuksia Lastun kestävästä kehityksestä viestimiselle. Erään täydennettävään lomakkeeseen tulleen vastauksen mukaan Lastu on monta tarinaa juurevasti arjessa: arkkitehtuurikasvatuksen, taidekasvatuksen, lastenkulttuurin, ympäristökasvatuksen ja kestävästä kehityksen osaaja, maaseututoimija ja verkostotoimija. Keskustelun perusteella on ilmeistä, että kunkin osaamisalueen ja kestävästä kehityksen roolin näissä kaikissa esillä pitäminen vaatii suunnitelmallisuutta ja henkilöstön sitoutumista oman toimintalohekonsa viestintäsuunnitelman toteuttamiseen. Yhtenä tavoitteena tällä kehittämistyöllä on edesauttaa toimivien käytänteiden muodostamista yhdessä, jotta viestintä myös muodostuisi luontevaksi osaksi kunkin työnkuvaa.

Viestintästrategian näkökulma tässä kehittämistyössä oli nimenomaan Lastun ulkoisen viestinnän kehittämisessä, mutta henkilöstöltä kerättyjen näkemysten perusteella havaitsen, että sisäistä viestintää on parannettava myös, jotta ulkoisen kestävästä kehityksen viestinnän tavoitteet saavutetaan. Jatkuvan perehdytyksen ja sisäisen viestinnän merkitys korostuu, kun osa henkilökunnasta työskentelee pääasiassa kentällä eikä jokapäiväisiä kohtaamisia Lastussa tapahdu. Lastun kestävästä viestintää ohjaaviin tuotoksiin eli strategiaan, ympäristökasvatussuunnitelmaan, kestävästä kehityksen suunnitelmaan ja koko organisaation toimintasuunnitelmaan sekä

toimintakertomukseen perehtyminen auttaa henkilöstöä hahmottamaan kokonaisuutta ja sitoutumaan yhteisiin viestinnän tavoitteisiin, joten henkilöstöä tuleekin muistutella myös omatoimisesti tarttumaan näihin tiedostoihin.

Käytössä olevat ulkoisen viestinnän kanavat ovat moninaiset: tiedotusvälineet, sosiaalinen media, julisteet, uutiskirjeet, puskaradiot ja henkilökohtaiset viestit. Keskustelussa ja sähköisesti kerätyissä vastauksissa tuli esille, että sekä eri kanavien eri sisältöjen että toimivan ajoituksen yksityiskohtiin tarvittaisiin lisää yhteistä suunnittelua. Yksi vastanneista huomautti, että markkinointia tulee tehdä ajoissa, toinen taas muistutteli, että myös viime hetken vinkkauksia ja muistuttelua tarvitaan. Tähän kaikkeen voidaan hyvällä ja tarkoituksenmukaisella viestinnän suunnittelulla kiinnittää huomiota, kuten myös Juholin (2022) kirjassaan korostaa. Mitä selkeämpiä suunnitelmia ja tarkempia ohjeistuksia aina aihetunnistetasolle saakka saadaan tehtyä, sitä paremmin koko työyhteisö pääsee viestintään kiinni. Kaikki työntekijöistä eivät vapaa-ajallaan käytä sosiaalista mediaa ja kertoivat siksi kokevansa siihen tarttumisen hankalaksi myös töissä. Yhdessä keskustellen neuvoteltiin, että WhatsApp-ryhmän avulla kuvat saadaan kuitenkin nopeasti jaettua, jolloin niitä voi päivittää Instagramiin myös joku muu, joka ehtii.

Käytännössä kaikki Lastun toiminta perustuu verkostoyhteistyöhön. Siten se on keskeinen huomioitava asia myös kestäväen kehityksen viestinnän kannalta. Verkostotyöhön sisältyy tapaamisten, tapahtumien ja toiminnan lisäksi myös aktiivinen linkittyminen ajankohtaisiin teemoihin, keskusteluihin, projekteihin ja teemapäiviin niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Vuosikellon käytännöllisyyden suunnittelun työkaluna nostavat niin Marjamäki ja Vuorio (2021) kuin Juholinkin (2022) teoksissaan esille. Lastun viestinnän vuosikello on rakennettu Plandisc-pohjalle, ja sen aktiiviseen käyttöönottoon koko henkilöstön keskuudessa pyritään, jotta laaja kirjo viestintään linkittyviä tapahtumia olisi selkeässä muodossa jokaisen nähtävillä. Yhteistyökumppaneiden ja rahoittajien esille tuominen Lastun viestinnässä sekä viestintä myös rahoittajien suuntaan nousivat myös lomakkeelta huomionarvoisina, jatkuvasti kehitettävänä seikkoina esille.

Työpajassa syntyi keskustelua ajankohtaisista ilmiöistä someviestinnän saralla. Joku nosti esille ”someähkyn” ja irrottautumisen tarpeen, josta oli vastikään käyty mediakeskustelua. Tämä kannattaa ottaa huomioon ja lisätä someviestinnän rinnalle myös muuta viestintää, kuten perinteistä kirjepostia. Vaikka sosiaalisen median viestinnän, Facebookin ja Instagramin, kautta saatu näkyvyys on todettu merkittäväksi, voivat viestit myös hukkua digitaaliseen viidakkoon. Suoraan

postilaatikkoon tuleva kirje saattaa tuntua myös henkilökohtaisemmalta ja ehkä siten merkityksellisemmältä. Jaana Eskola (2022) mainitsi sähköisen uutiskirjeen edelleen olevan varsin toimiva viestimisen kanava Saaren kartanon residenssin viestinnässä. Lastussa uutiskirjeiden lähettäminen on vuosien saatossa vähentynyt ja uutiskirjekäytännön elvyttämisestä sekä eri uutiskirjeiden (mediakasvatus- ja ympäristökasvatusverkostot, kulttuurikuriiriverkosto) osittaisesta yhdistämisestä tai ainakin järkevästä aikatauluttamisesta keskusteltiin työpajassa myös.

Sekä kädentaitotyöpajan johdettu keskustelu että lomakkeelle kerätyt vastaukset liikkuiivat laajasti sekä viestinnän strategisella, taktisella että operatiivisella tasolla. Monitasoinen keskustelu auttoi hahmottamaan Lastun viestintäkentän koko laajuuden erityisine haasteineen ja mahdollisuuksineen. Esimerkiksi kouluilla kerhoja ohjaavat taide- ja ympäristökasvattajat toimivat viestijöinä ohjattavien oppilaiden lisäksi koulujen koko henkilökunnalle. Ohjaustöissä toimivat ehdottivat mukana kulkevien, hyvin toimivien ja pätevännäköisten kierrätys/lajittelukassien ja -ohjeistusten kehittämistä, ja siihen päätettiin heti panostaa. Parhaimmillaan arkiset teot vievät kestäväen kehityksen viestiä eteenpäin pienille ja isoille ihmisille.

Marjamäki ja Vuorio (2021, 104) nostavat viestinnän tärkeinä näkökulmina strategisuuden ja vaikuttavuuden lisäksi esille vastuullisuuden ja vuorovaikutuksen. Myös Lastun henkilöstö toi luotettavuuden ja rehellisyyden sekä vuorovaikutuksen ja keskustelun merkityksen esille kysymysvastauksissaan. Vastuullisuuteen nähtiin liittyvän kaikenlaisen syrjinnän vastustamisen toiminnassa, tasa-arvon takaamisen ja edistämisen sekä saavutettavuuden näkökulmat. Saavutettavuutta kehitetään jatkuvasti tietoa hankkien, koulutuksiin osallistuen ja uusia keinoja käyttöön ottaen. Vastavuoroisuuden ja keskustelun lisäämiseksi, paitsi henkilöstön, myös eri sidosryhmien suuntaan kaivattiin keinoja, esimerkiksi palautteenkeruun yhteistä kehittämistä.

Lastun toiminnan perusajatus on aina ollut herätellä yksilöitä ja yhteisöjä toiminnallaan kestäviin valintoihin. Nyt tavoitteena on terästää myös viestinnän roolia tässä työssä, ja yhdessä sitoutuneen työyhteisön kanssa se onnistuu parhaiten. Yhteinen kehittäminen poistaa epävarmuutta, lisää tietoa, vahvistaa verkostoja ja lisää sidosryhmien luottamusta (Marjamäki & Vuorio 2021, 105). Työyhteisön, toimintaympäristön, sidosryhmien ja resurssien nykytilanteen määrittely sekä päämäärien ja vision pohtiminen eri näkökulmista toivat apua lopullisen viestintästrategian työstämiseen Lastun näköiseksi.

7 TUOTOKSET

Opinnäytetyön tuloksena syntyi ehdotus Lastun viestintästrategiaksi sekä Lastun kestävä arki -osio nettisivuille. Viestinnän strategia auttaa koko henkilöstöä arkisessa viestintätyössä. Nettisivujen tarkoitus on sekä antaa tietoa Lastun ekologisesta toiminnasta siitä kiinnostuneille, mutta myös rohkaista, innostaa ja kannustaa kaikenlaisia toimijoita ympäristöystävällisempään elämäntapaan ja työskentelyyn.

Työpajoissa käytiin strategian avulla läpi koko Lastun toiminta ja toimintaympäristöt, niin fyysiset kuin digitaalisetkin. Kokonaisuuden kartoittaminen ja kirjaaminen toivat näkyville viestintätyön nykytilanteen toimivuuksia sekä myös haasteita ja mahdollisuuksia. Tässä auttoi erilaisissa työtehtävissä toimivan henkilöstön monipuolinen näkemys ja kokemukset eri työskentely- ja viestintätilanteista.

Vastuulliset valinnat ovat käytännössä Lastun arkipäivää, ja kestävän toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseksi on viestinnän tarpeet ja mahdollisuudet syytä tehdä jokaisen toiminnan osa-alueen ja sidosryhmän kautta näkyviksi. Kestävän kehityksen viestintästrategiassa esittelen kuhunkin Lastun strategiassa määriteltyyn tehtävään liittyvät viestinnän tavoitteet, kohderyhmät ja toimivimmiksi ajatellut viestintäkanavat. Lastun strategiassaan määrittelemistä perustehtävistä yksi on olla kestävän kehityksen edistäjä. Tämä tehtävä sisältyy ja halutaan jatkossa sisällyttää kattavammin kaikkiin muihin tehtäviin, joten olen nostanut sen viestintästrategia-aulukon ylimmäksi ja määritellyt myös tavoitteet kestävän kehityksen viestinnän näkökulmasta vihreällä tekstillä (kuvio 7).

Kestävän kehityksen edistäjän roolissaan Lastu pyrkii lisäämään tietoa ja edistämään kestäviä valintoja kaikessa toiminnassa ja kaikille kohderyhmille. Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikasvattajana kestävän viestinnän tavoitteet liittyvät usein konkreettisten toimintatapojen leviytykseen: ekologisiin materiaalivalintoihin ja kierrätyskäytäntöihin. Pääasiallisia kohderyhmiä ovat taiteen perusopetuksen oppilaat vanhempineen, kaikki lapset ja nuoret, perheet, kunnat ja koulut. Kouluttajan roolissa taas korostuu konkreettisten toimintojen lisäksi muun muassa varhaiskasvattajien ja opettajien innostaminen uudenlaisiin, kestäviin ratkaisuihin kuten arkiympäristön ilmiöiden ihmettelyyn ja ”hetken taiteen” tekemiseen pysyvien tuotosten sijaan.

Verkostotoimijana, elävän maaseudun ylläpitäjänä ja merkityksellisen elämän edistäjänä nousevat viestinnässä esiin myös muut kuin ekologisen kestävän kehityksen osa-alueet, eli taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys. Avoimella, maksuttomalla toiminnalla

mahdollistetaan muun muassa yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia herätellen kansalaisia myös Salosen (2012) esiintuomiin aineettoman hyvinvoinnin ajatuksiin.

Tehtävät	Tavoitteet	Kohderyhmät	Kanavat
Kestävän kehityksen edistäjä	Tiedon lisääntyminen, kestävien valintojen yleistyminen	Kaikki	Kaikki toiminta ja kanavat
Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikasvattaja	Osallistumisen lisääntyminen, konkreettisten toimintatapojen levitys (materiaalit, lajittelu)	Arkkitehtuurin taiteen perusopetuksen oppilaat, lapset ja nuoret, perheet, kunnat, koulut	Fb, IG, www-sivu, sähköpostit, ilmoitustaulut
Kouluttaja	Tiedon ja näkökulmien lisääminen, innostaminen, konkreettisten toimintatapojen levitys (materiaalit, lajittelu, hetken taide)	Varhaiskasvattajat, kasvattajat, oppilaitokset, kaupungit, kunnat, lastenkulttuurikeskukset, arkkitehtuuri- ja ympäristökasvatustoimijat	Koulutukset, sähköpostit, uutiskirje, Fb, IG, www-sivu
Moniulotteinen verkostotoimija	Yhteistyön, yhteisöllisyyden, osallisuuden, vuorovaikutuksen lisääntyminen, myös kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävän kehityksen esillä pitäminen	Verkostot, kunnat (mm. kulttuuri, hyvinvointi, nuoriso, perhetyö, neuvola), varhaiskasvatus, koulut, kulttuurilaitokset, taiteilijat, järjestöt, yhdistykset, yritykset	Tapahtumat, sähköpostit, verkostotapaamiset, www-sivu, uutiskirje, Fb, IG
Elävän maaseudun ylläpitäjä	Elinvoimaisuuden säilyminen, myös kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävän kehityksen esillä pitäminen	Kunnat, kulttuurilaitokset, järjestöt, yhdistykset, maaseututoimijat, asukkaat	Tapahtumat, tapaamiset, sähköpostit, www-sivu, uutiskirje, Fb, IG
Merkityksellisen elämän edistäjä	Hyvinvoinnin, taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden lisääntyminen, myös kulttuurisen, sosiaalisen ja taloudellisen kestävän kehityksen esillä pitäminen	Kaikki	Tapahtumat, tapaamiset, sähköpostit, www-sivu, uutiskirje, Fb, IG

Kuvio 7: Kestävän kehityksen viestintästrategia

Viestinnän strategia, jossa vihreällä tekstillä ovat korostettuna kestävän viestinnän strategian painopisteet, toimii pohjana, jäsentelijänä ja muistuttajana viestintää suunniteltaessa. Kestävän viestinnän strategian avulla jatketaan kehittämistyötä myös vuorovaikutuksessa sisäisten ja strategiaan kirjattujen ulkoisten ryhmien kanssa, kuten Marjamäki ja Vuorio (2021, 104) onnistuneen viestinnän toteutumiseksi toteavat. Kestävän viestinnän strategia toimii pohjana tarkemmille viestintäsuunnitelmille ja on viestinnän vuosikellon kanssa ohjaamassa operatiivisia toimia. Strategiaa hyödyntäen laaditaan myös ohjeistus henkilöstölle sosiaalisen median viestintään, jotta kestävän kehityksen sanoma kulkeutuu yhä tehokkaammin esille kaikessa Lastun viestinnässä.

Lastun kestävä arki -internetsivulle (kuva 4) olen koonnut tietoa tämänhetkisestä kestävyystyöskentelystä sekä ”Lue lisää Lastun kestävästä toiminnasta” -otsikon alle linkit kaikille kestävän kehityksen teemaan kuuluville sivuille kuten kestäviin materiaalivalintoihin perustuviin Nyhjää tyhjistä -kädentaitovinkkeihin, Lastu-kauppaan, Arkiympäristön aarteet-sivulle sekä

ympäristökasvatusverkosto Muikun ajankohtaisiin kuulumisiin johtaville sivuille. Jatkossa sivuilla voidaan kertoa tarkemmin myös muun muassa ympäristösertifikaatin hakuprosessista.

ARKKITEHTUURI- JA YMPÄRISTÖKULTTUURIKOULU
L A S T U

Etusivu Rakennuskulttuurikeskus Lastenkulttuurikeskus Varpaisjärvi-talo Tapahtumat Palvelut ja tuotteet
Materiaalit ja menetelmät Info

Lastun kestävä arki

Ekologisesti kestävä arki on ollut Lastun toiminnan kulmakivi jo sen perustamisesta, vuodesta 1993 lähtien. Toiminta on alkanut Nerkeon vanhan kansakoulun siirtämiseksi ja restauroinnista Vanhapiha-maailan pihapiiriin, jossa kaikki rakennukset on kunnostettu kulttuurikeskuksen käyttöön. Vanhan vaaliminen, kunnostaminen, kierrättäminen, kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen sekä luonnonvarojen säätöllisellä käytöllä, sekä kaiken tämän tietotaidon eteenpäin vieminen ovat Lastun toiminnan ydintä.

Lue lisää Lastun kestävästä toiminnasta:

- Käsitteitä kierrätyksmateriaaleista
- Arkiympäristön aarteet
- Lastu-kauppa
- Ympäristökasvatusverkosto Muikku-verkko

Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu
Linnansalmentie 85 73100 Lapinlahti p. 017 733 308 lastu.toimisto@lastu.fi

Sivuston tuottaja Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu | Webdesign Harjula web & dev

Kuva 4: Lastun kestävä arki – internetsivu

8 POHDINTA

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten kestävästä kehityksestä viestitään onnistuneesti. Erilaisissa toimintaympäristöissä työskentelevät, kaikki joiltain osin Lastun kanssa samankaltaiset taide- ja kulttuurialan toimijat antoivat dokumenttianalyysin ja benchmarkinghaastattelujen keinoin laajan katsauksen työkaluista ja toimintatavoista, joilla kestävä kehityksen työtä ja siitä viestimistä tehdään. Informatiiviset internetsivut ja aktiivinen sosiaalisen median viestintä nousivat vahvasti esille. Arkisesta työstä viestimisen lisäksi sertifiikaattityöskentely sekä sitoumukset ja lupaukset lisäävät uskottavuutta kestävä kehityksen viestinnälle kertoen toiminnan tavoitteellisuudesta. Benchmarkinghaastattelut muistuttivat erityisesti hankkeiden ja projektien eteenpäin vievästä voimasta, jota kannattaa hyödyntää, sekä esimerkiksi lasten osallistamisesta arkiseen kestävä kehityksen työhön kuten Sagalundin ympäristöraati toimii (Tiainen 2022).

Henkilöstön yhteiset työpajat lisäsivät tietoa organisaation kestävä viestinnän tilasta ja tavoitteista. Marjamäki ja Vuorio (2021, 28–29) korostavat koko henkilökunnan asiakasymmärryksen ja viestinnän tavoitteiden sisäistämistä, ja niitä saatiin lisättyä tällä kehittämistyöllä, jota jatketaan edelleen yhdessä kehittäen. Esimerkiksi eri toimintojen palautteenkeruukeinoja yhdessä kehittämällä kartutetaan samalla asiakasymmärrystä ja päästään kiinni myös viestinnän operatiiviseen toimivuuteen. Kehittämistyön myötä henkilöstölle tuli näkyväksi, miten paljon kestävä kehityksen työtä Lastussa jo tehdään ja osin viestitäänkin. Lastulla jo olemassa olevat ympäristökasvatussuunnitelma ja kestävä kehityksen ohjelma sekä strategia antavat selkeän perustan myös viestinnän strategian rakentumiselle. Olennaiseksi osoittautui selkiyttää tavoitteita, tehdä viestintätyön eri osa-alueet näkyväksi ja jakaa vastuita sekä sitouttaa henkilökuntaa päivittäisviestinnän jäntevöittämiseksi. Viestinnän määrätietoisempi suunnittelu auttaa ajanhallinnan haasteisiin ja lisää tehokkuutta sekä mahdollisesti myös vaikuttavuutta. Yhteinen kehittäminen henkilöstön kanssa lisää työn imua, sitoutumista ja motivaatiota jatkaa kehitystyötä. Hektisessä työrytmissä kehittäminen jää usein taustalle, mutta projektit auttavat kerralla isomman harppauksen eteenpäin. Kestävä toiminta on Lastun arkipäivää, mutta hyvin suunniteltuna myös kestävästä kehityksestä viestiminen leviää yhä vahvemmin kaikkeen toimintaan: tapahtumiin, avoimeen taidetoimintaan, taiteen perusopetukseen, kerhotoimintaan ja verkostotyöhön. Viestinnän maailma ja toimintaympäristö ovat muuttuneet Lastun kohta kolmenkymmenen toimintavuoden aikana. Kanavia on käytössä yhä useampia ja viestintään etsitään ajantasaisia toimintatapoja, jotka eivät arkisessa työssä kuormita liikaa.

Opinnäytetyöprosessi oli mielekäs ja monipuolinen. Laaja tietoperusta kestävästä kehityksestä, ympäristökasvatuksesta sekä viestinnästä taustoitti työtä hyvin. Monimenetelmäisyyden ansiosta sain kerättyä paljon täsmällistä tietoa, joka oli suoraan hyödynnettävissä kehittämistyössä. Menetelmiksi valitut dokumenttianalyysi, benchmarkinghaastattelut ja yhteisöllinen kehittäminen toimivat hyvin ja toivat laajan näkymän aiheeseen. Oma roolini sekä Lastun työntekijänä että kehittäjänä on voinut vaikuttaa yhteisölliseen kehittämiseen sekä syventävästi aiemmin kertyneen pohjatiedon ansiosta, mutta myös heikentää luotettavuutta, jos itsestänselvyyksiltä tuntuvia asioita ei tulekaan huomanneeksi kuten ulkopuolinen huomaisi. Tätä olen pyrkinyt ehkäisemään mahdollisimman tarkkoilla muistiinpanoilla. Kaikki työssä kertynyt aineisto on hyödynnettävissä myös jatkokehittämisessä.

Kehittämistyö onnistui lähtökohtaisesti hyvin, mutta jäin pohtimaan, olisiko laajempi benchmarkkaus ja selkeästi erityyppisten kohteiden valinta tuonut vielä aivan uudenlaisia ajatuksia kestävä viestinnän suhteen. Vaikka haastateltujen pääasialliset kohderyhmät ovat erilaiset, on toiminnassa paljon samaa sekä toistensa että Lastun kanssa. Vertailtavia kohteita olisi voinut valita myös täysin eri aloilta näkökulman laajentamiseksi.

Keskustelu tilaajan kanssa toi esille, että kehittämistyö synnytti Lastulle konkreettisia tuloksia eli vastasi tavoitettaan. Kestävän viestinnän strategia ja sitä tukeva viestinnän vuosikello tulevat aktiiviseen käyttöön ja niiden pohjalta laaditaan tarkempia viestintäsuunnitelmia eri toimintoille ja tapahtumille tilanteen mukaan. Myös Lastun kestävä arki -internetsivu syntyi ja tulee yhä kehittymään. Tutkimuksen myötä tuli esille kiinnostavia kestävä kehityksen hankkeita, joista ainakin New European Bauhaus -hankkeeseen osallistumisen mahdollisuuksia tutkitaan tarkemmin. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus on ollut tavoitteena tehdä jo aiemmin, mutta tämä kehittämistyö oli lopullinen sysäys sen toteuttamiseen (Eskelinen 2022). Selkeiden tavoitteiden asettaminen ja konkreettisten mittareiden määrittely auttaa hahmottamaan, mihin kaikkeen pystytään. Samalla se tarjoaa hyvän mahdollisuuden viestinnän ja sen vastavuoroisuuden kehittämiseen.

Opinnäytetyö keskittyy yhden organisaation, Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastun, kestävä viestinnän vahvistamiseen, ja toimii toivoakseni myös tiedon lisääjänä ja kannustuksena muille kulttuurialan toimijoille lähteä kehittämään kestävä toimintaa ja siitä viestimistä. Kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen tarvitaan ajattelutavan tarkistamista ja kaiken taseisia toimia, jotka vievät kohti kestävämpää yhteiskuntaa.

LÄHTEET

- Agenda2030 tiekartta, 2022. Viitattu 13.3.2022. <https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/109172057/Agenda2030%20tiekartta,%20FINAL%202022/75abd43f-abb2-9c45-2881-041d9736ad3a/Agenda2030%20tiekartta,%20FINAL%202022.pdf?t=1644589535363>
- Arkki, 2021. Viitattu 12.2.2022. <https://www.arkki.net/neweuropeanbauhaus/>
- Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu, 2014a. Ympäristökasvatussuunnitelma. Ei julkaistu.
- Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu, 2014b. Kestävän kehityksen suunnitelma. Ei julkaistu.
- Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu, 2022a. Toimintakertomus 2021. Ei julkaistu.
- Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu Lastu, 2022b. Lastun strategia. Ei julkaistu.
- Cantell, Hannele, Aarnio-Linnanvuori, Essi & Tani, Sirpa 2020. Ympäristökasvatus: kestävän tulevaisuuden käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Dufva, Mikko 2020. Megatrendit 2020. Sitran selvityksiä 162. Viitattu 13.3.2022. <https://media.sitra.fi/2019/12/15143428/megatrendit-2020.pdf>
- ELY-keskus 2021. Viitattu 23.4.2022. <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/56418/Standardit%2C%20sertifikaatit+ja+merkit/75fe3e57-f667-42af-945b-d4f36d8a396c>
- Eskelinen, Mervi 2021. Suullinen tiedonanto 13.12.2021.
- Eskelinen, Mervi 2022. Suullinen tiedonanto 12.5.2022.
- Eskola, Jaana 2022. Videohaastattelu 16.3.2022. Haastattelija: Mirka Tuovinen. Haastatteluaineisto haastattelijan hallussa.
- Euroopan komissio 2020. Viitattu 6.3.2022. [2020.4917_FI_v2_2020-10-16T154150098.pdf.pdf](https://www.euroopanunioni.europa.eu/media/2020/4917/FI_v2_2020-10-16T154150098.pdf.pdf)
- FEE Suomi 2022. Viitattu 15.4.2022. <https://vihrealippu.fi/vihrealippu/>
- Green Carbon Finland 2022. Viitattu 15.4.2022. <https://greencarbon.fi/hiilijalanjaljen-laskenta/>
- Green Key 2022, Viitattu 19.2.2022. <https://greenkey.fi/mika-green-key/>
- Helsingin yliopisto 2018a. Viitattu 15.4.2022 <https://blogs.helsinki.fi/hiilifiksu/laskuri/>
- Helsingin yliopisto 2018b. Viitattu 15.4.2022. <https://blogs.helsinki.fi/hiilifiksu/hanke/>
- HIAP 2022. Viitattu 6.3.2022. <https://www.hiap.fi/about/>
- Huotilainen, Minna 2019. Näin aivot oppivat. (E-kirja.) Helsinki: PS-kustannus
- IHME Helsinki 2022a. Viitattu 23.4.2022. <https://www.ihmehelsinki.fi/tietoa-meista/>

- IHME Helsinki 2022b. Viitattu 23.4.2022. <https://www.ihmehelsinki.fi/blog/taideorganisaation-hiilijalanjalki-ja-hiilihaaste-2030/>
- IHME Helsinki 2022c. Viitattu 23.4.2022. <https://www.ihmehelsinki.fi/wp-content/uploads/2022/02/IHME-kestavat-toimintamallit.pdf>
- Jokela, Timo 2016. Yhteisöllistä ympäristötaidekasvatusta Pohjoisessa. Teoksessa Anniina Suominen (toim.) Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella – avauksia, suuntia, mahdollisuuksia. Aalto-yliopiston julkaisusarja. Taide + muotoilu + arkkitehtuuri 3/2016.
- Juholin, Elisa 2022. *Communicare! Ota viestinnän ilmiöt ja strategiat haltuun*. Helsinki: Infor.
- Koneen säätiö 2022a. Viitattu 12.3.2022. <https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/>
- Koneen säätiö 2022b. Viitattu 23.4.2022. <https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/ekologisesti-kestava-residenssitoiminta/#ekologisuus-residenssin-arjessa>
- Koneen säätiö 2022c. Viitattu 23.4.2022. <https://koneensaatio.fi/saaren-kartanon-residenssi/ekologisesti-kestava-residenssitoiminta/#ekologisuus-residenssin-arjessa>
- Kurittu, Kaisa 2022. Blogikirjoitus. *Ekokompassi*. Viitattu 6.3.2022. <https://ekokompassi.fi/onko-teidan-firma-se-seminaarin-rasittavin-tyyppi/>
- Laajalahti, Anne 2020. Blogikirjoitus. Viitattu 20.2.2022. <https://www.wgh.fi/miten-viestia-vastuullisuudesta-vastuullisesti/>
- Marjamäki, Pipsa Lotta & Vuorio, Jenni 2021. *Viestinnän johtaminen: Strategiasta tuloksiin*. Helsinki: Alma Talent.
- Mustarinda 2022a. Viitattu 19.2.2022. <https://www.mustarinda.fi/residency>
- Mustarinda 2022b. Viitattu 19.2.2022. <https://www.mustarinda.fi/program>
- Mustarinda 2022c. Viitattu 19.2.2022. <https://www.mustarinda.fi/info>
- Mustarinda 2022d. viitattu 23.4.2022. <https://mustarinda.fi/news>
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. *Kehittämistyön menetelmät*. Helsinki: WSOYpro.
- Okka-säätiö 2022a. Viitattu 15.4.2022. <https://okka-saatio.com/kestava-kehitys/>
- Okka-säätiö 2022b. Viitattu 6.5.2022. <https://koulujaymparisto.fi/hae-sertifikaattia/lastenkulttuurikeskukset/>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Viitattu 6.3.2022. <https://okm.fi/-/uusi-eurooppalainen-bauhaus-hankkeeseen-toivotaan-suomalaisia-toimijoita-mukaan>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2022. Viitattu 7.5.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161521/OKM12.pdf>
- Palmer, Joy A. 1998. *Environmental Education in the 21st Century*. Lontoo: Routledge.
- Puusa, Anu 2020. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus.

- Puusa, Anu & Juuti, Pauli 2020. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. (E-kirja.) Helsinki: Gaudeamus.
- Salonen, Arto O. 2012. Ekososiaalinen sivistys. Viitattu 9.4.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=BX3oZ2M7igU>
- Sarkkinen 2017. Ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi 2021. Ympäristökasvatus-lehti 2/2017. Artikkelit: Mitä ympäristökasvatus on? Viitattu 7.5.2022. <https://feesuomi.fi/lehti/mita-ymparistokasvatus-on/>
- Sitra 2018. Viitattu 24.4.2022. <https://www.sitra.fi/artikkelit/keskivertosuomalaisen-hiilijalanjalki/>
- Strömmer, Päivi 2005. Vertailukehittäminen: Virtuaalikyypärä nimeltä benchmarking. Teoksessa Riitta Seppänen-Järvelä (toim.). Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. Helsinki: Stakes. Viitattu 3.4.2022. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77163/vertaismenetelmat.pdf?seq>
- Suomen kestävän kehityksen toimikunta 2016. Suomi, jonka haluamme 2050 — Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus. Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 23.1.2022. <https://kestavakehitys.fi/documents/2167391/2186383/FINAL+Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+yhteiskuntasitoumus+20+4+2016.pdf/d2d827e7-033a-4d2b-9239-aed6605a12c4/FINAL+Kest%C3%A4v%C3%A4n+kehityksen+yhteiskuntasitoumus+20+4+2016.pdf?t=1461841225000>
- Suomen Kotiseutuliitto 2015. Viitattu 23.4.2022. <https://kotiseutuliitto.fi/toiminta/ilmiot/kulttuuriymparistositoumus/>
- Suomen Kotiseutuliitto 2022. Viitattu 19.2.2022. <https://kotiseutuliitto.fi/tietopankki/kestavakotiseututyo/>
- Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2022a. Viitattu 13.3.2022. <https://lastenkulttuuri.fi/hankkeet/liiton-hankkeet/>
- Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto 2022b. Viitattu 5.2.2022. https://lastenkulttuuri.fi/lastenkulttuuri/lastenkulttuurin_edistaminen/
- Suomen luonnonsuojeluliiton Kinos Oy 2022. Viitattu 15.4.2022. <https://ekokompassi.fi/ymparistojarjestelma/ymparistosertifikaatti/>
- Tampereen yliopisto 2022. Tietoarkisto. Viitattu 16.4.2022. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/kvalitatiivisen-datan-kasittely/>
- Tiainen, Kristiina 2022. Videohaastattelu 24.2.2022. Haastattelija: Mirka Tuovinen. Haastattelu-aineisto haastattelijan hallussa.
- Vainio, Annukka 2021. Miten viestintä voi auttaa ilmastokriisin ratkaisemisessa? Teoksessa Kuinka maailma pelastetaan? Kohti kestävämpää tulevaisuutta. Tiedekulmapokkari 3. Helsinki: Gaudeamus.
- Valtioneuvoston kanslia 2022a. Kestävakehitys.fi. Viitattu 13.3.2022. <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

- Valtioneuvoston kanslia 2022b. Kestävakehitys.fi. Viitattu 13.3.2022. <https://kestavakehitys.fi/-/kestavan-kehityksen-toimikunta-hyvakysi-agenda2030-tiekartan>
- Valtioneuvoston kanslia 2022c. Kestävakehtys.fi. Viitattu 13.3.2022. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>
- Valtioneuvoston kanslia 2022d. Kestävakehitys.fi. Viitattu 15.4.2022. <https://kestavakehitys.fi/sitoumus2050>
- Viitala, Riitta & Jylhä, Eila 2019. Johtaminen. Keskeiset käsitteet, teoriat ja trendit. (E-kirja.) Helsinki: Edita.
- Värri, Veli-Matti 2018. Kasvatus ekokriisin aikakaudella. Tampere: Vastapaino.
- Ympäristöministeriö 2022. Viitattu 26.3.2022. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

LIITTEET

Liite 1

HAASTATTELURUNKO

Viestintästrategia – kestävä kehitys Lastussa

Haastattelija Mirka Tuovinen

Viestinnästä yleisesti:

Viestinnän kohderyhmät?

Mitkä viestintäkanavat käytössä?

Miten suunniteltua ja organisoitua, ketkä osallistuvat?

Vaikutusten seuranta? Miten?

Millainen viestintä tehokasta, millainen ei?

Kestävästä toiminnasta:

Miten kestävä kehityksen eri osa-alueet on huomioitu toiminnassa?

Miten kestävät arvot jalkautuvat toimintaan?

Henkilökunnan sitoutuminen ja sitouttaminen kestävään toimintaan?

Millaiset säännöt tai normit ohjaavat toimintaa?

Kestävästä toiminnasta viestinnästä:

Miten kestävä kehityksen viestintä toimii organisaatiossanne?

Miten toiminnan eri osa-alueet on otettu huomioon?

Onko viestintä vastavuoroista asiakkaiden tai muiden sidosryhmien kanssa? Onko tullut palautetta, millaista?

Mitkä ovat seuraavat askeleet kestävä kehityksen viestinnässänne?